კვირა, 1917 წ. მკათათვის 30 (12) წელიწადი მესამე ფასი 10 კაპ.

საქართველო

მისამართი: თბილისი, მოსკოვის ქ. № 4. ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, почт. ящикъ № 76. ტელეგრამის ადრესი: Тифлисъ, Сакартвело.
ტელეფონი რედაქციისა და კონტორისა 15--73

№ 166 ეროვნულ-დემოკრატიული გაზეთი № 166

რედაქცია

საგაზეთო მასალა უნდა იყოს დაწერილი გარკვეულად და ერთ გვერდზე. წერილში უნდა აღნიშნული იყოს ავტორის ვინაობა და მისი მართი. უპირობოთ გამოგზავნილი მასალა უფასოთ ითვლება. დაუბეჭდავი საგაზეთო მასალა არ ინახება და რედაქცია არავითარ მიწერ-მოწერას მის შესახებ არ კისრულობს.

რედაქცია ღია არის დილის 9—3 საათამდის და საღამოს 7—8-მდე, გარდა უქმე დღისა. სარედაქციო საქმეების გამო პირადათ მოლაპარაკება შეიძლება ამავ დროს.

კონტორა

გაზეთის ფასი პირველ მკათათვიდან წლის დამლევამდე 10 მან. 3 თვით — 5 მან., ერთი თვით (მხოლოთ თბილისში) 2 მან. [illegible] 10 კაპ. განცხადების ფასი სტრიქონი პეტიტისა პირველ გვერდზე 30 კაპ. [illegible] 20 კაპ. საქართველოს გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი ორჯერ მეტია. სამგლოვიარო განცხადება თითოჯერ 6 მანეთიდან—10 მანეთამდე—ზომით. მისამართის გამოცვლა ღირს ქალაქში 75 კაპ. ქალაქს გარეთ 1 მ. ფული და წერილები, რომელიც კონტორას შეეხება უნდა გამოიგზავნოს კონტორის სახელზე სახელო განცხადებანი უნდა მოტანილ იქმნას არა უგვიანეს $1^1/_2$ საათისა კონტორაში. კონტორა ღიაა დილის 9 საათიდან 3 საათამდე და საღამოს 7 საათიდან 8 საათამდე.

გაზეთის შინაარსი

საგულისხმო ცნობები

ხორვატების ყრილობა სრულს დამოუკიდებლობას მოითხოვს.

ბოლშევიკების ყრილობამ მოიწონა ლენინის რუსეთიდან გასვლა.

რუსეთის გერმანელები გაზეთების ხელ-ახლად გამოცემის უფლებას მოითხოვენ.

გერმანელების ჯარი ოდესის მიმართულებით იწყებს მოქმედებას.

წერილები

მეთაური. ვის მისცემთ ხმას?
გ—ლი. დღევანდელი არჩევნები ეროვნული გამოცდაა.
რ. ინგილო. ქართველ ამომრჩეველს.

ფელეტონი. სოციალისტები და ქალაქის მეურნეობა.

პ. კარბელაშვილი. თბილისი ერეკლეს დროს.
ი. ჭუღნია. საარჩევნო აფიშა.

ხელისმომწერთა და აგენტებთა საყურადღებოთ

გაზეთ „საქართველოს“ კონტორა ამით აცხადებს, რომ ხელისმომწერთ, რომელთაც ხვედრი ფული არ შემოუტანიათ და აგრეთვე აგენტებს, რომელთაც წაღებულ გაზეთების ფული არ გადაუხდიათ, 10 მარიობისთვიდან გაზეთების გზავნა მოესპობათ. ამიტომ კონტორა წინდაწინ ვთხოვსთ დააჩქარონ ხვედრი ფულის შემოტანა.

„საქართველო“-ზე ქუთათურ ხელის მომწერთა საყურადღებოდ.

ჟურნალ-გაზეთების კანტორა „იმერეთი“, რომლის საშუალებით გაზეთი „საქართველო“ ურიგდება ხელის მომწერლებს ბინებზე, ამით აცხადებს, რომ ვინც წლიურ ხვედრ ფულს სრულიად არ შემოიტანს კანტორაში 10 აგვისტომდე, მას რედაქციის განკარგულებით გაზეთის გზავნა მოესპობა და კანტორა დარჩენილ ფულის ასაღებად ზომას იხმარს.

5—უ—1 კანტორა „იმერეთი“.

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიის პირველი უბნის კომიტეტი

გადავიდა ახალ ბინაზე, ფრეილინის ქუჩა № 12. ქართულ სათავად-აზნაურო ბანკის პირდაპირ. ღიაა ყოველ დღე დილის 10 საათიდან ნაშუადღევის 1 საათამდის და საღამოს 7—9 საათამდის, ვსთხოვთ წევრებს და თანამგრძნობელთ ამ დროს გამგეობაში მობრძანდნენ ხოლმე ცნობების მისაღებად. წევრებათ ჩასაწერად და ყოველ თვიური გადასახადის და შეწირულობის შემოსატანად. ყოველგვარი ცნობების მიღება და წევრად ჩაწერა შეიძლება აგრეთვე „საქართველოს“ რედაქციაში ბ-ნ. ევგენი იაკობის ძე გეგეჭკორთან.

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიის მე-6—7 უბნის კომიტეტი

ამით აცხადებს, რომ წევრთა მიღება და ჩაწერა შეიძლება ყოველ დღე დილის 11—3 და საღამოს 5—7-დე ტურჩკოვის ქუჩა № 5, სახლი კლიმიაშვილისა. 10—718—1

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიის მე-8 და მე-9 უბნის კომიტეტი

ამით აცხადებს უბანში მცხოვრებ თანამგრძნობთა საყურადღებოთ, რომ პარტიის წევრათ ჩაწერა შეიძლება ყოველ დღე დილის 8—2 საათამდე და საღამოს 6—7 საათამდე ესამე მომრიგებელ მოსამართლის ბინაზე (ტურგენევის ქუჩა, სახლი № 4) კომიტეტის მდივან გ. ყიფიანთან. 751

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის X და XII უბნის კომიტეტი.

ამით აცხადებს უბანში მცხოვრებ თანამგრძნობთა საყურადღებოდ, რომ პარტიის წევრად ჩაწერა შეიძლება ყოველ-დღე საღამოს 6—11 საათამდე ახალ საკრებულოს (ხარფუხის კლუბი) ბინაზე კომიტეტის დროებით თავმჯდომარე დ. დუმბაძესთან და კლუბის ბუღალტერ კალატოზიშვილთან. 10—742—10

მიიღება ხელის მოწერა ყოველდღიურ საპოლიტიკო და სალიტერატურო ქუთაისის გაზეთზე

1917 წლ. **ჩვენი ქვეყანა** 1917 წლ.

გაზეთის ფასი: წლიურათ 15 მან., ნახევარი წლით 8 მან., თვიურათ 1 მან. და 50 კაპ. წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილ-ნაწილადაც გადაიხადონ: ხელის მოწერის დროს 5, სამი თვის შემდეგ კიდევ 5 მანეთი და დანარჩენიც სეკტემბრის დამლევამდი.

რედაქციის მისამართი: ქუთაისი, თბილისის ქ. სოფ. მიქელაძის სახ., კანტორა ღიაა: დილით 9—2 საათ. და საღამ. 5—8-მდი.

რედაქტორი დ. კვირკველია.

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია

გაუმარჯოს თავისუფალ საქართველოს თავისუფალ რუსეთში!

ქართველნო მოქალაქენო!

მიეცით ხმა საქართველოს ეროვ.-დემოკრატიულ პარტიის საარჩევნო სიას!

№ 2.

ქართველნო მოქალაქენო!

ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიას

მიზნადა აქვს სახელმწიფოებრივ ცხოვრების აღდგენა საქართველოში და დამყარება მაში დემოკრატიულ რესპუბლიკისა.

იგი მოითხოვს ვრცელ უფლებიან ავტონომიას სრულიად საქართველოს საზღვრებში.

იგი იცავს თავისუფლებას და თანასწორობას ყოველ მოქალაქესათვის განურჩევლად ეროვნებისა, სქესისა და სარწმუნოებისა.

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია ერთად-ერთი არა-სოციალისტური ეროვნული პარტიაა საქართველოში:

იგი იცავს კერძო საკუთრებას, რადგანაც კერძო საკუთრება—საფუძველია თავისუფლების, თაოსნობის და შემოქმედებისა, მაშასადამე, საფუძველი ერის სიმდიდრის და განვითარებისა.

იგი იცავს მშრომელ ხალხს, სოფლისას და ქალაქისას, ვინაიდგან ყოველი მუშა—შემოქმედი ნაწილია ეროვნული ორგანიზმისა.

იგი იცავს შრომას, ვაჭრობას და მრეწველობას, რომ ცხოვრების ყოველ დარგში ადიძრას და დაწინაურდეს ეროვნული ენერგია და მისი ნაყოფი დარჩეს ისევე საქართველოს.

დროა მოისპოს ქართველი ერის ძარცვა და ყვლეფა, მონობა და ექსპლოატაცია.

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია ჰქადაგებს ერთობას და ებრძვის ყოველგვარ გამთიშავ ძალებს.

იგი არ იზიარებს სოციალისტურ მოძღვრებას და მოქმედებას და ებრძვის კლასთა ბრძოლის გამწვავებას, ვინაიდგან ეს გამწვავება ჰღრღნის ერთობას, ასუსტებს ძალებს, ჰშლის და არღვევს ეროვნულ ორგანიზმს. ჩვენ გვინდა ერთობა და არა ერთმანეთის მტრობა. ეხლანდელ ისტორიულ მომენტში შინაური განხეთქილება საშიშია და სახიფათო უიმისოდაც დასუსტებულ საქართველოსათვის.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია კარგად ჰხედავს, რომ საქართველოს გარს ახვევია უცხო ერები და ჰცდილობს დაამყაროს მათთან კეთილი განწყობილება მორიგებით და შეთანხმებით.

ქართველო მოქალაქენო! მოახლოვდა თბილისის არჩევნებიც.

თბილისი—დედაქალაქია საქართველოსი.

მისი მოწყობა და გამშვენიერება პირდაპირი და წმიდა ვალია ყოველი მამულიშვილისა.

წყალი, ჰაერი, ქუჩა, ბაზარი, ბინა, სანოვაგე, მიმოსვლა, განათება და განათლება... ერთის სიტყვით ქალაქის მოთხოვნილება ათასფერია და ათასნაირი. ეს მოთხოვნილებანი უნდა იქმნას დაკმაყოფილებული, თბილისი უნდა დაედაროს ნივთიერ და კულტურულ მოწყობილებით საუკეთესო ევროპიულ ქალაქს, ვინაიდან თბილისი, როგორც დიდი ცენტრი, იზიდავს მრავალ მშრომელ ხალხს, რომლის სულიერი და ნივთიერი მოთხოვნილების დაკმაყოფილება უნდა იყოს უმთავრესი მიზანი დემოკრატიულ პარტიის მუნიციპალურ პროგრამისა.

მაგრამ ქართველ კაცისთვის ქალაქის არჩევნებში, გარდა მუნიციპალურ მოთხოვნილებისა, კიდევ არის სხვა აზრი უფრო ღრმა, უფრო მწვავე და საბედისწერო.

თბილისში ბევრია საქართველოს მშრომელი ხალხი, თბილისს გარს ახვევია ქართველი ერი. თბილისი ცენტრია ნივთიერი და სულიერი მთელი საქართველოსი. მაში ჰდუღს და მიმდინარეობს განუწყვეტელი გაცვლა-გამოცვლა არა მარტო ნივთიერ ნაწარმოებისა, არამედ აგრეთვე აზრის და გრძნობისა, ნების და სულის კვეთებისა, თბილისი და საქართველო მოქცეულია ერთ და იმავე ეროვნულ ცნობიერებაში: აქ არის კვანძი მთელი ერის ნერვიულ სისტემისა.

თბილისის დაკარგვა—თავის მოჭრაა... მაშასადამე სიკვდილი მთელი ქართველი ერისა

ქართველნო მოქალაქენო! ჩაუკვირდით ამას და თუ ცოტათი მაინც შეგრჩენიათ ქართული სული, ადექით, გამოდით სახლიდან და მიიღეთ მონაწილეობა კვირას, 30 ივლისს, ჩვენი დედაქალაქის არჩევნებში.

მიეცით ხმა საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიის საარჩევნო სიას.

№ 2.

საქართველოს ეროვ. დემოკ. პარტიის
მთავარი კომიტეტი

საქართველოს ეროვნულ-დემ. პარტიის თბილისის ქალაქის ხმოსანთა კანდიდატების სია.

1. **ჟურული** გიორგი დურმიშხანისძე—ქალაქის ხმოსანი. ქალაქის საბჭოს წევრი.
2. **გვაზავა** გიორგი ბეჟანის ძე—ნაფიცი ვექილი.
3. **კედია** სპირიდონ მალხაზის ძე—პუბლიცისტი.
4. **ქიქოძე** გერონტი დიმიტრის ძე—პუბლიცისტი.
5. **ვეშაპიძე (ვეშაპელი)** გრიგოლ გიორგის ძე—გაზეთ „საქართველოს“ რედაქტორი.
6. **მაჭავარიანი** იოსებ კონსტანტინეს ძე—ნაფიცი ვექილი.
7. **ლორთქიფანიძე** იასონ მერაბის ძე—ამიერ-კავკასიის ბანკის გამგე.
8. **გოთუა** პართენ ალექსანდრეს ძე—სამეურნეო ბანკის დირექტორი.
9. **ვაჩნაძე** დავით ვლადიმერის ძე—ჟურნალისტი, კოოპერატორი.
10. **ივანიცკი** რაფაელი ალექსანდრეს ძე—(რ. ინგილო) სამართლის კანდიდატი.
11. **ბერელაშვილი** ვასილ გერასიმეს ძე—კომერსანტი.
12. **ასათიანი** ალექსანდრე სამსონის ძე—ჟურნალისტი, ნაფიცი ვექილის თანაშემწე.
13. **წვერავა** ნიკოლოზ ესტატეს ძე—ხმოსანი ქ. თბილისის.
14. **ქურდიანი** გიორგი ზაქარიას ძე—ინჟინერი.
15. **თაყაიშვილი** ექვთიმე სიმონის ძე—ისტორიკოსი, თავმჯდომარე საქ. საეთნოგრაფიო საისტორიო საზოგადოებისა.
16. **ელიაშვილი** ივანე სპირიდონის ძე—ექიმი.
17. **მამრაძე** პეტრე გრიგოლის ძე—ინჟინერ-ტეხნოლოგი.
18. **ჯავახიშვილი** დიმიტრი ვასილის ძე—ექიმი.
19. **გაბაშვილი** ლეონიდე ალექსანდრეს ძე—კოოპერატორი) ჟურნალისტი.
20. **თუმანიშვილი** პავლე იოსების ძე—ნაფიცი ვექილი.
21. **მაჭავარიანი** გიორგი ლუარსაბის ძე—ნოტარიუსი.
22. **ერისთავი** დომინიკა ზურაბის ასული—(განდეგილი, —მწერალი.
23. **ჩიჯავაძე** თამარა დავითის ასული—მასწავლებელი.
24. **დუმბაძე** დიმიტრი მოსეს ძე—პედაგოგი.
25. **გუნცაძე** ირაკლი ალექსანდრეს ძე—ნაფიცი ვექილი.
26. **ქვარიანი** სიმონ ალექსის ძე—აგრონომი.
28. **გაბუნია** სილოვან გრიგოლის ძე—ნაფიცი ვექილი.
29. **კახიძე** ვასილი ბესარიონის ძე—ხარჯთა კრეფის ინსპექტორი.
30. **გველესიანი** იოსებ იოსების ძე—კომერსანტი.
31. **მერკვილაძე** იოსებ ნიკოს ძე—„თბილისის წვრილ ვაჭართა საზოგადოების თავმჯდომარე“.
32. **თიკანაძე** ივანე ელიოზის ძე—ექიმი.
33. **მაღალაშვილი** ივანე გრიგოლის ძე—ნაფიცი ვექილი.
34. **ვაჩნაძე** ლევან ალექსანდრეს ძე—ხმოსანი (ქალაქის)
35. **მერკვილაძე** ნოშრევან ნიკოლოზის ძე—ხელოსანი
36. **ბერძნიშვილი** ივანე სიმონის ძე—ხელოსანი.
37. **ივანიცკი** ვახტანგ აპოლონის ძე—მთის ინჟინერი.
38. **ხახუტაშვილი** ნიკოლოზ ანტონის ძე—ვაჭარი.
39. **ბარაყანიძე** ვასილი ავთანდილის ძე—ბუღალტერი.
40. **ჭყონია** სეონ შერვანდინის ძე—კომერსანტი.

ქართველნო ამომრჩეველნო

ვინც თბილისიდან გასულნი ხართ **დაბრუნდით** თბილისში.

ამ თვის 30-ს კვირას საქალაქო არჩევნებია

არ დაგვიკარგოთ თქვენი ხმა;

შეიძლება ერთი ხმის დაკარგვამ ქალაქს დააკლოს ერთი ქართველი ხმოსანი

თბილისი, მკათათვის 30.

ვის მისცემთ ხმას?

ქართველნო ამომრჩეველნო!

თორმეტი პარტიისა და ჯგუფის საარჩევნო სია ებრძვის ერთი-მეორეს:

1—სოციალდემოკრატები, 2—ეროვნულ-დემოკრატები, 3—სოციალისტ-რევოლუციონერები, 4—დაშნაკცუტიუნი, 5—სოციალისტ-ფედერალისტები, 6—ნავთლუღელები, 7—ხალხის თავისუფლებისა და სომეხთა პარტია, 8—ბოლშევიკები, 9—ებრაელები, 10—ჰინჩაკისტები, 11—მაჰმადიანები და 12—დიდუბელები.

ქართველნო ამომრჩეველნო!

ამ თორმეტ სიაში თქვენი თვალი არ შეაჩერდება არც 4, არც 7, არც 9, არც 10 და არც 11 ნომრებს—მეოთხე, მეშვიდე და მეათე ნომრები სომეხთა ეროვნული სიებია, მეცხრე—რუსის ებრაელთა და მეთერთმეტე—თათრებისა.

ქართველნო ამომრჩეველნო!

ვერ შეაჩერდებით თქვენ ვერც 6 და 12 ნომრებს: ეს რვა-ცხრა ნავთლუღელ და დიდუბელთა კერძო პირთა სიებია.

ქართველნო ამომრჩეველნო!

თქვენი ყურადღება სულ ხუთიოდე საარჩევნო სიას აქვს დაპყრობილი. 1,—2,—3,—5,—8—აი ეს ციფრები ყველაზედ უფრო დაგეხსომებოდათ, როცა საარჩევნო აგიტატორებს უსმენდით ან და აფიშებს უყურებდით.

ქართველნო ამომრჩეველნო!

თქვენ ვერ მისცემთ ხმას მე-8 ნომერს—ეს „ბოლშევიკების" სია არის. ნუ შეგაცდენთ ის, რომ იქაურ 120 გვარში ორმოციოდე ქართველია; ბოლშევიკები იმის მომხრენი არიან, რომ დაუყოვნებლივ სოციალისტური კანონები განახორციელონ, ისინი ყოველს მესაკუთრეს ემუქრებიან, როგორც ქალაქში ისე სოფლად, რომ მათ მიწა და წარმოებაც ჩამოერთმევათ, ამიტომ არის რომ ბოლშევიკების მოძრაობა თვით სოციალისტურმა სამინისტრომ რეპრესიებით ჩააქრო.

ვისაც არ უნდა ქართველი ერის ეკონომიური და პოლიტიკური ცხოვრება აიწეწოს და საქართველოში ანარქია არ გამეფდეს მოიშორეთ თქვენგან № 8.

ქართველნო ამომრჩეველნო:

თქვენ ვერ მისცემთ ხმას ვერც მე-3 ნომერს.

ეს სოციალისტ-რევოლუციონერთა სიაა... ამათ 105 კანდიდატში 53 რუსია, 38 სომეხი და ქართველი კი სულ... 10?.. სოციალისტ-რევოლუციონერები ეროვნებათა „თვითგამორკვევას" იცავენ სიტყვით და საქმით კი საქართველოს დედა ქალაქში მხოლოდ 10 ქართველი ხმოსანი უნდათ რომ გაიყვანონ, და 90 ალაგს კი რუს-სომხებს უთმობენ—აქედან ჩანს თუ ვის ინტერესებს იცავენ თბილისის სოციალისტ-რევოლუციონერები; ამას გარდა ისიც დაიხსომეთ, რომ სოციალისტ-რევოლუციონერთა სიაში ბრძანდებიან ისეთი სახმოსნოები, როგორც ჭქარლების დამბეზღებელი ბ-ნი ლებედევი, ბ-ნი ავდეევი, რომელიც ქართველ ერს მოღალატეობას სწამებდა მთავრობის წინაშე და ბ-ნი არღუთინსკი—დოლინო-რუკოვი, ის არღუთინსკი, რომელმაც „რაზიასნენიეს" წყალობით 1907 წლის არჩევნების დროს რამოდენიმე ათასი „წვრილი" მოქალაქე ამოაშლევია ადმინისტრაციას საარჩევნო სიებიდან სოლოლაკელ სომეხთა ინტერესების დასაცავად..

ამიტომ მოიშორეთ მე-3 ნომერი!

ქართველნო მოქალაქენო!

თქვენ სულ სამი სია დაგრჩათ არჩევნისათვის—№ 1, 2 და 5.

პირველი სია რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის ორგანიზაციის არის. ამ ორგანიზაციაში როგორც ვიცით უმეტესობა ქართველი წევრებისაგან შესდგება, მაგრამ თვით ორგანიზაცია თავის თავს მაინც რუსეთის სოც.-დემ. პარტიას უწოდებს და მას ქართული დემოკრატიის ძალის ხარჯით უხდება რუსეთისა და კავკასიის ხალხებში ინტერნაციონალიზმის განმტკიცება. სომხების დემოკრატია გაურბის რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას და თავის ეროვნულ სოციალისტურ პარტიას,—„დაშნაკცუტუნს" და „ჰინჩაკს" ეფარება; ქართველი სოციალ-დემოკრატები კი მაინც მათი გულის მოგებას ცდილობენ და 120 ალაგიდან 38-ს სომხებს უთმობენ თავიანთ სიაში!.. მერმე ვინ უნდა გაიყვანოს ეს 38 სომეხი? განა სოციალ-დემოკრატ სომეხთა რიცხვი 38 ათასს უდრის? რასაკვირველია არა, თვით სომეხთა სოც. დემოკრატიული პარტია „ჰინჩაკი" ხომ ცალკე გამოდის არჩევნებში! ამგვარად, სომეხ სოციალ დემოკრატები მხოლოდ სომხებს აირჩევენ, ქართველებმა კი თავის გარდა სომხებიც უნდა აირჩიონ.

განა სასარგებლოა ასეთი წესი? დაფიქრდით!

ქართველნო მოქალაქენო!

თქვენ გრჩებათ ხელში ორი ქართული პარტიის სია № 5—სოციალისტ-ფედერალისტებისა და № 2—ეროვნულ-დემოკრატებისა.

მაგრამ ნამდვილი ქართული ეროვნული სია მხოლოდ № 2, რადგან სოციალისტ-ფედერალისტებმა ვერ გაჰბედეს ცალკე გამოსვლა და უკრაინელ სოციალისტებს ეკიდნენ ზურგზე.

ერთად-ერთი ქართული პარტია, რომელიც მხოლოდ ქართველ ამომრჩეველთა ხმას ეყრდნობა, ეს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია არის.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია ერთად-ერთი ქართული პარტიაა, რომელსაც არა სწამს სოციალისტების ოცნება და კერძო საკუთრებას იცავს როგორც სოფლად, ისე ქალაქად.

ეროვნულ დემოკრატიული პარტია მომხრეა საქართველოს ფართო ავტონომიის დამყარებისა.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია არ ჰზღუდავს საქართველოს ავტონომიის მოქმედებას და უფლებას ისე, როგორც ამას სჩადიან სოციალ-დემოკრატები.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია იცავს ეკონომიურად ბუნებრივად და ისტორიულად მთლიან საქართველოს ტერიტორიას, იგი არ აჭრის საქართველოს არც ბორჩალოს, არც ახალქალაქს, არც სოხუმს, ისე როგორც სჩადიან ს. ფედერალისტები—ისინი „პატარა საქართველოს" ეტრფიან!

ქართველნო ამომრჩეველნო!

ვისაც გწამთ თავისუფალი საქართველო და კერძო საკუთრების ხელუხლებლობა,

მიეცით ხმა საქართველოს ეროვნულ დემოკრატიულ პარტიის სიას № 2.

დღევანდელი არჩევნები ეროვნული გამოცდაა

დღევანდელი არჩევნები თავისუფალ არჩევნების დღეა, რადგან პირველი შემთხვევაა, რომ ასეთის ფართო უფლებებით ეხელმძღვანელნოს რომელსამე ქალაქს, არა თუ რუსეთში, ევროპაშიაც-კი...

საისტორიოა ეს დღე იმ მხრითაც, რომ დღეს მამაკაცთან ერთად პირველად გამოდიან ქალები საერთო უფლებით აღჭურვილნი—ამომრჩეველნი და ამოსარჩევნი; აქ მონაწილეობას იღებს არა მხოლოდ შეძლებული ნაწილი ქალაქისა, არამედ ღარიბი და უქონელიც. ყველა პარტია, ყველა წრე ერთს ზრუნავს—გაამარჯვებინოს თავის თანამოაზრეთა სიას,—ეს ასე ხდება საზოგადოთ ყველგან, და ასე უნდა მოხდეს აქაც.

მაგრამ დღეს ერთ რამეს გვინდა მივაქციოთ მკითხველის ყურადღება, სახელდობრ იმას, თუ რამდენად მომზადებულნი ვართ ჩვენ, ქართველები სადღეისო არჩევნებისათვის.

განვლილ დროთა უკუღმართობა თითქო ერთგვარი თავმდებია იმისა, რომ ჭკუა გვესწავლნა და ამ დიადის მომენტისათვის შეგნებულის ერთსულოვნებით გვემოქმედნა, რათა საქართველოს დედა ქალაქში ქართველს სუფრის ბოლოს კი არ მოუხდეს ჯდომა, არამედ საპატიო ადგილი ეკავოს, რომ ჩვეულებრივის პატივისცემითა და სამართლიანობით ეპყრობოდეს ქალაქს ყველა მკვიდრს, რა ეროვნებასაც უნდა ეკუთვნოდეს იგი.

ვისწავლეთ კი ჭკუა?!

ამის პასუხს დღევანდელ არჩევნების შედეგი დაგვანახვებს, რადგან ეს არჩევნები ნამდვილი ეგზამენი, ნამდვილი გამოცდაა ქართველ ერის პოლიტიკურ სიმწიფისა. დღევანდელმა დღემ უნდა ცხადჰყოს რამდენად აფასებს ქართველი თავის დედა ქალაქის მომავალ მშვიდობიანობას, რამდენად პატივს სცემს ერის სათაყვანო წმიდა ადგილებს, მთაწმინდას, დიდუბეს, სიონს, ამ საშვილიშვილო ძეგლებს საქართველოს უკვდავ სულისას...

და ყველა ამისთვის ვის უნდა მისცეს დღეს ხმა ქართველმა ამომრჩეველმა?

ჩვენ ვგონებთ, ყოველი ერთგული შვილი თავის ქვეყნისა ხმას მისცემს ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიას, რადგან ეს პარტია, უპირველეს ყოვლისა იცავს საქართველოს სამართლიან ინტერესებს, რომელთანაც ასე გადაკვანძულია მისი დედა ქალაქის ტფილისის ბედ-იღბალი. დღეს ყოველ ამომრჩეველს უნდა ახსოვდეს, რომ მისი ერთი ხმა უბრალო კენჭაობა კი არ არის, არამედ იგი სწყვეტს საკითხს უფრო დიდს, უფრო ეროვნულს, უფრო სახიფათოს, ვიდრე აქამდე იყო...

თუ დედა ქალაქის პატრონობა ისევ სხვის ხელში დარჩა, თუ ცენტრის გამგედ არა მისი ნამდვილი შვილნი იქმნენ არჩეულნი, საქართველოს ბევრს საგულისხმო საქმეს განსაცდელი მოუმზადდება და ნუთუ ამას ჩაიდენს დღეს საარჩევნო უფლებით მოსილი ერი?

ნუთუ ქართველი ქალი, რომელმაც სრული თანასწორობა მოიპოვა საარჩევნო ასპარეზზე, პირველ კენჭს თავის სამშობლოს ჩასაქოლავად გადაისვრის საარჩევნო ყუთისაკენ?!

არა, ჩვენ ეს არა გვჯერა! ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ დღეს ყოველი ნამდვილი ქართველი დამშვიდებულის გულით მივა, საცა ჯერ არს, და პირნათლად მოიხდის ვალს მოქალაქისას და პატრიოტისას.

დაე ყველამ იცოდეს, რომ დღეს ადგილი არ უნდა ჰქონდეს არც პირადს პატივისცემას, არც თავაზიანობას, არც შიშს! იცოდეს, რომ ტფილისი გულია საქართველოსი, გული ათასჯერ ლახვრით დასერილი და დღეს კიდევ ნუღარ განგმირავენ მას მისი შვილები.

მიდით, ქართველებო, საარჩევნო ადგილს და ხმა მიეცით იმ სიას, რომელსაც თქვენი უკვდავი თანამგზავრი, თქვენი სინდისი გიკარნახებსთ.

ჩვენი სია № 2 არის.

გ—ლი.

ქართველ ამომრჩეველს

დიდი ძალის ხმევა უნდა გამოიჩინოს ეროვნულ ნიადაგზე მომუშავე პოლიტიკოსმა, რომ აუღელვებლად ადევნოს თვალყური ერის პირველ თავისუფალ გამოსვლას პოლიტიკურ ასპარეზზე, მის პირველ საპასუხისმგებლო გამოცდას მოქალაქობრივ სიმწიფის დასასაბუთებლად.

მეთვრამეტე საუკუნის დამლევიდან, როდესაც საქართველოს სუვერენულ სახელმწიფო ცხოვრების ცას მოსწყდა მისი დამოუკიდებლობის ბრწყინვალე ვარსკვლავი და ქვეყანას მოეფინა სულის შემხუთველი წყვდიადი, რუსეთის თვითმპყრობელობად წოდებული—ქართველი ხალხი განიცდიდა უცხოთა ბატონობას! ქართველობას უსამართლოდ გამოსტაცეს ხელიდან უფლება, რომელიც მას ეკუთვნოდა ცნობილ 1783 წლის ხელშეკრულობის ძალით, ერი მოკლებული იყო ყოველ საშუალებას გამოეღო სულ მცირედი თაოსნობა ადგილობრივ ცხოვრების მოწყობა მოწესრიგებაში. „მზრუნველი" მთავრობა თვის პრეროგატივად ცხადებდა წინამძღოლობას როგორც საერთო საქმეებში, ასევე საზოგადო ყველა წვრილმან საკითხებშიაც, რასაც განახორციელებდა საუცხოოდ მოწყობილ ბიუროკრატიულ მექანიზმის წყალობით. პეტერბურგის დავთარხანებში შეთხზული კანონ პროექტები ასულდგმულებდა დესპოტიურ სამეფოს, და მრავალ-ფეროვან რუსეთის ხალხს—სხვა და სხვა კულტურის და ზნე-ჩვეულების მქონეს—აწვდიდა უცილობელ სახელმძღვანელოდ.

ტირანიული სახელმწიფო საზოგადოთ და დამხობილი რუსეთისა განსაკუთრებით იმით ხასიათდება, რომ ხალხი სახელმწიფოს წინაშე იხდის მონურ მოვალეობას, ხოლო მოკლებულია ელემენტარულ მოქალაქობრივ უფლებებს და სხვათა შორის, რასაკვირველია, წარმომადგენლობით უფლებასაც. მაგრამ ამ ჟამად გარემოება წამოაყენებს ხოლმე მოთხოვნილებებს, რომელთაც უკიდურესი ტირანიაც volens nolens ანგარიშს უწევს. ამგვარ უსათუო მოთხოვნილებამ აიძულა ავტოკრატიული მართველობა გამოეცა 1892 წლის საქალაქო დებულება, მაგრამ ისეთი სახით, რომ მხოლოდ მსხვილ ცენზიან ბურჟუაზიას და მესაკუთრეთ არგუნებდა საარჩევნო უფლებას. ხალხის უმრავლესობა ისევ მონურ უღელ ქვეშ იმყოფებოდა, ხოლო იმ განსხვავებით, რომ ძველ მზრუნველს მიემატა ახალი, ქალაქის თვითმართველობის სახით...

საქართველოს დედა-ქალაქსაც არ ასცდა სხვათა ბედი. მახინჯ კანონის მეოხებით თვითმართველობაში მჭიდროთ მოიკალათა პლუტოკრატიის წარმომადგენლობამ. სომხის ბურჟუაზიამ, როგორც ყველაზე უფრო მდიდარ ელემენტმა, ფაქტიურად ხელში ჩაიგდო თვითმართველობა და 300.000-იან მცხოვრებ ქალაქს უპასუხისმგებლოდ ბატონ-ჰპატრონობდა. თუ რა გვარი იყო სოლოლაკელთა მოღვაწეობა ქალაქის სამჭოში, ეს თუნდ იქიდან ნათლად სჩანს, რომ დღეს თბილისის—რუსეთის ერთ უდიდეს ქალაქის—ჰიგიენური და სანიტარული მდგომარეობა იმნაირია, რომ მხოლოდ ღვთის განგებას უნდა მივაწეროთ, რომ ეპიდემია მცხოვრებლებს მუსრს არ ავლებს! თბილისის ზოგიერთ ქუჩებში ისე ვერ გაივლით, თუ რამოდენიმეთ სუნთქვა არ შეზღუდეთ, და ეს საზიზღარი მოვლენა ომის მიერ გამოწვეულ არევ-დარევით კი არ აიხსნება მხოლოდ: წარსულ წელთა ხსოვნა ვისაც შერჩენია, დაამოწმებს „პატარა ქალაქის" და უმთავრესად მის განაპირა კუთხეების საზარელ მდგომარეობას... უწყლო მცხოვრებლების წყვალობა და აღშფოთება ჩვენი „მამების" ბაგეზე სალახანურ ღიმილს იწვევდა. სომხის მადა აშვებული ბურჟუაზია და მისი დარაჯები დაშნაკცაკნები განაგრძობდენ დამღუპველ პოლიტიკას, რომელმაც თბილისი ყველა სხვა განაპირებულთან ერთად გადაგვარების გზაზედაც დააყენა...

რევოლიუციის ქარიშხალმა ტიტანიური ძალით გადაუარა რუსეთის უზომო სივრცეს და მტვრად აქცია მტარვალთა ციტადელები... შვების იმედით შესცქერის მის ძლევა-მოსილებას დაჩაგრული და დამცირებული ხალხი. ზეიმით მიეგებება დამონავებული ერი თავისუფლების განთიადს, ირაზმებიან და ერთდებიან, რომ უტეხ ძალად დახვდნენ შესანიშნავ დღეს ერის აღდგენის და განდიდებისას.

მდგომარეობის სიდიადე და სირთულე უკარნახებს ქართველ ერს უკუაგდოს, სამწუხაროდ, ჩვეული დაუდევრობა და უზრუნველობა. დროა გამოვეთხოვოთ სილაღის ძილს და შევიგნოთ, რომ დღევანდელი საერთაშორისო მდგომარეობა ჰქმნის ფრიად ხელსაყრელ პირობებს ერთა ჭეშმარიტ თვითგამორკვევის პრინციპის განსახიერებისათვის. ქართველი ერი ან ამ ჟამად აღსდგება, ან არასოდეს! კაცობრიობის ევოლიუციის ისტორია არ არის ჩვეული კატაკლიზმებს, ნგრევის პროცესები იშვიათად ღებულობენ კატასტროფიულ ხასიათს და, მაშასადამე, ცხოვრების თუნდაც უსამართლო პირობები არ განიცდიან ღრმა ცვლილებებს. ხალხის შეგროვებული გონება და შეგნება დღეს აჯანყდა უსამართლო წყობილებას და მიისწრაფვის აღადგინოს ერის სამკვიდრებელი და დიდება. ბედნიერია ერი, რომელიც ჟამსა კეთილსა დაადგება ამ დიდებულ გზას: მისი მომავალი უზრუნველყოფილია...

მოქალაქენო, ივერიის შვილნო! ჩვენ ღრმადა გვწამს, რომ განუზომელად გიყვართ თქვენი კერლუცი, მარად სხივოსანი და აყვავებული სამშობლო და, მაშასადამე, ყოველი თქვენგანის აზრი და გონება, მთელი თქვენი პრაქტიკული მუშაობა უნდა ექვემდებარებოდეს მშობელი ქვეყნის უზენაეს ნებისყოფას, რომელიც მოითხოვს თქვენგან ენერგიის განკიდურებულ დაძლებას, რათა აღსრულდეს საწადელი ერისა!

ქართველებო! თქვენი დედაქალაქი—საქართველოს უძვირფასესი განძი—თბილისი დღეს ირჩევს ახალ ხალხოსნურ თვითმართველობას; თქვენ მოვალენი ხართ სამშობლოს წინაშე ამოირჩიოთ ხმოსნები, რომელნიც უწინარეს ყოვლისა ამეტყველდებიან საქართველოს სასარგებლოდ, მის აღსადგენად და გასაძლიერებლად. ერთად-ერთი პოლიტიკური პარტია, რომელიც აღიარებს საქართველოს მთლიანობას, რომელიც მოწადინებულია შეაერთოს დუხჭირ ჟამთა ზეგავლენით დაქსაქსული ჩვენი სამშობლო, რომელიც დაუბრუნებს ქართველობას მის საკუთრებას ერის ყველა ნაწილის საკეთილდღეოთ, რომელიც მიუსაკუთრებს დაჩაგრულ ქართველ გლეხს სამყოფ მიწას და შექმნის ყველასათვის სასარგებლო სოციალურ პირობებს, რომელიც გაამშვენიერებს ქალაქს და მისცემს მას ქართულ სახეს, დღეს წარხოცილს, არის ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია, რომელიც არჩევნებში გამოდის მე-2 ნომრის სიით.

მაშ, არჩევნების ყუთებში მიმავალო ქართველნო, გახსოვდეთ, რომ საქართველოს დედაქალაქის ინტერესი დაბეჯითებით მოითხოვს თქვენგან კონვერტში ჩასდოთ მხოლოდ ის ბარათი, რომელზედაც აღნიშნულია № 2.

რ. ინგილო.

სოციალისტები და ქალაქის მეურნეობა

თუ რა ფხაა იჩენენ ხოლმე სოციალისტები ქალაქის მეურნეობის პრაქტიკულ საქმეებში, ამას მაგალითს ფინლიანდიის ქალაქის კოტკას სოციალისტური მუნიციპალიტეტი გვაძლევს.

1907 წელს ქალაქ კოტკას ხმოსნებად უმეტესად სოციალისტები იქმნენ არჩეულნი, მაგრამ თქვენს მტერს, კარგი დღე იმათ ქალაქს არ დააყენეს! მათი მოქმედების ნაყოფიერებას გაზ. „Folktribrenen"-ის ერთ ვრცელ წერილით ვეცნობით („Hufvudstadsbladet" *). გაზეთის რედაქციას საქმის გამოსაძიებლად საგანგებო თანამშრომელი გაუგზავნია კოტკაში და აცხადებს, რომ წერილი საზოგადოების ოფიციალ საბუთებზე და სოციალისტურ-ეკონომიურ ცნობებზე არის დამყარებული.

გვგონია, რომ ეს ამბავი, როგორც სოციალისტურ მოძღვრების პრაქტიკულად განხორციელების ცდა ჩვენთვის საყურადღებო უნდა იყოს, და ამიტომ ცოტა ფართოდ შევეხებით მას.

კოტკა—ფინლიანდიის ერთი ახალ ქალაქთაგანია. იმ დროს (1907 წ.) იგი სულ 30 წლის დაარსებული იყო, თუმცა მეტად მალე იზრდებოდა, ასე რომ იმ მხრის 38 ქალაქში კოტკა პირველად ითვლებოდა. ქ. კოტკას ასეთი ზრდა მის მშვენიერ მდებარეობით აიხსნება (მდინარის მდ. კიუმენის შესართავთან). მის ბუნებრივ ნავთსაყუდელს თვით უდიდესი გემებიც კი ადვილად უდგებიან. ტყით მდიდარ მდ. კიუმენის მიდამოების და თვით შუაგულის მცხოვრებნი დიდძალ ხე-ტყეს აგროვებენ კოტკაში და აქედან ხის მასალაც იგზავნება აქედან. ამ დარგშიც მას პირველი ადგილი უჭირავს. ჯერ ისევ 1906 წელს კოტკას სახერხავ ქარხნებიდან გატანილი ხის მასალა იმ მხრის ყველა ქარხანაში დამზადებულ მასალის მეექვსედს შეადგენდა. ამავე დროს ქალაქში ცელულოზის წარმოებამ იჩინა თავი. მის გამო ქალაქის რაიონში სამი დიდი ფაბრიკა დაარსდა. ერთი გუტცეიტის ფირმისა, მეორე—ხალხის სააქციო საზოგადოებისა და მესამეც—ცელულოზის საწარმოვო საზოგადოებისა.

1907 წელს კოტკიდან 23.241,489 მარკის საქონელი გაუზიდნიათ; ამაში მარტო ხის მასალა იყო 20.000,000 მარკისა. შესადარებლად მოვიგონოთ, რომ ამავე წელს ჰელსინგფორსიდან მხოლოდ 16.700,000 მარკის საქონელი იქმნა გატანილი. კოტკაში შედარებით ნაკლები საქონელი შედიოდა.

ეს იმით აიხსნება, რომ გემების მიმოსვლა წესიერად არ სწარმოებდა და არც საკმარისი რიცხვი უდგებოდა. თუმცა 1905—1907 წლებში ნავთსადგური შეაკეთეს მაგრამ მიმოსვლის საჭიროებისათვის ჯერ კიდევ დიდძალი ფული იყო საჭირო (საზღვაო სახმელეთო დაწესებულებების მთავარ მართველობის გამოანგარიშებით—10 მილიონ მარკამდის). კოტკას მცხოვრებთა რიცხვი იმ დროს უკვე 10.000 სულს უდრიდა. ამასთან ქალაქის მახლობლად იყო ისეთი სახეობი ქარხნები სადაც ათასობით კაცი მუშაობდა. რა თქმა უნდა რომ ისინიც ქალაქის მცხოვრებთა რიცხვს უნდა შისთვლოდნენ.

და 1907 წ. ამ ქალაქის მართვა-გამგეობა ხმოსანთა სოციალისტურ უმრავლესობას (14 სოციალისტი, 6 „მლადოფინი" და 1 შვედომანი") ჰქონდა მინდობილი.

(„Hufvudstadsbladet)"-ის ავტორი აცხადებს, რომ მას სოციალისტურ თვითმართველობის საერთო მოქმედების მოთხრობა არ დაუსახავს მიზნად. მართალია, მის გასაცნობლად ავტორს საკმაო დრო არა ჰქონია მაგრამ არც თუ სოციალისტ-ხმოსნებს გაუტარებიათ რაიმე რეფორმა ცხოვრებაში. მათ ამისთვის არც საჭირო თანხა ჰქონიათ.

წერილმა „უნდა მოგვცეს საზოგადო წარმოდგენა იმისი, თუ რა შედეგები მოჰყვება ფეიქრების, ხარატების (токарь) და კალატოზების ხელში გადაცემულ საერთო მეურნეობას. ასეთი ხელოსნები იყვნენ ქ. კოტკას ხმოსნები. მათ თავმჯდომარეობდა სახალხო სკოლის მასწავლებელი; ვიცე-თავმჯდომარის თანამდებობას კი სტამბის გამგე (ფაქტორი) ასრულებდა. შეიძლება ასეთი ხელოსნები თავისთავად მეტად პატივსაცემი პირებიც იყვნენ,—შენიშნავს ავტორი,—მაგრამ ესეც კი აუცილებლად საჭიროა, რომ ის პირნი, ვისაც საერთო საქმეს ანდობენ, სათანადო ცოდნა-დაკვირვებითაც იყვნენ აღჭურვილნი"-ო.

აი რა სახე მიიღო სოციალისტების ხელში ქ. კოტკას მეურნეობამ იმის და მიუხედავად, რომ კოტკა ფინანსების მხრივ მთლად გამოფიტულ ქალაქად არ ჩაითვლებოდა (1905 წლის ოფიციალ სტატისტიკით ქალაქს ჰქონდა 1.952.013 მარკის ქონება. ვალი—747,502 მარკა) ქალაქის მმართველობამ სხვა და სხვა საჭირო საქმეებისთვის როგორიცაა ნავთსადგურის სამუშაო, სახალხო სკოლის ახალი შენობა, მუშების სადგომები, ბავშვების თავშესაფარი და სხ..) 1.000.000 მარკის სესხი ვერ მოაწყო. ამას გარდა სახალხო სკოლის აშენებაზე მიღებულ დეფიციტის დასაფარავად 75000 მარკის სესხი დასჭირდათ. ვერც თუ სახაზინო კამერამ მოახერხა დავალებული მილიონიან სესხის მოწყობა. 75000 მარ. სესხი ხომ სოციალისტურ უმრავლესობამ ბურჟუაზიის წარმომადგენლებს დაავალა. კომისიაში, სხვათა შორის, სახალხო სკოლის ინსპექტორიც გაიყვანეს. ის კი უკვე კოტკიდან წასვლას აპირებდა ვინაიდან სხვა ოლქში იყო გადაყვანილი.

რა თქმა უნდა ვერც ეს სესხი მოხერხდა. ხმოსნებს გადაწყვეტილი ჰქონდათ, რომ „დიდის სიფრთხილით შეედგინათ ბიუჯეტი". მაგრამ ზოგზოგ საქმისთვის თუ ბლომა თანხას სდებდნენ, (მაგ. სახალხო სკოლების სასახლისათვის) ზოგ საჭირო საქმეს ან სრულებით არ აქცევდნენ ყურადღებას, ანდა თუ აქცევდნენ,—მეტად ნაკლებს. ავტორს ასეთი მაგალითები მოჰყავს.

თურმე ქალაქის ახალ ნაწილებში ქუჩები არ ინახებოდა. ხოვინსარში, (რომელიც ამ სამ წლის განმავლობაში გაემტა) სადაც ორათას მცხოვრებამდის კაცი ითვლები „გაშენებულია მშვენიერი ხის სახლები, მაგრამ არ არის არც ერთი ისეთი ქუჩა სადაც რაიმე წესიერია მოძრაობა შეიძლებოდეს. თვით უმცირეს სოფლის გზები უფრო ემჯობინება იმ ბილიკის ოდენა გზებს სადაც იშვიათად თუ შეიძლებს ურემი გავლას, ისიც მხოლოდ კარგს ამინდში. ახალ ქუჩებში ხომ ჯირჯვიბით ბლომა ქვების გროვაა და სხვა არაფერი. აქ ქვეითიც ხვნეშით თუ გაივლის თორემ სხვაფრივ გავლა ხომ შეუძლებელია.

მიუხედავად იმისა, რომ ახალ ქუჩების გასაყვანად და ძველების მოსაგვარებლად ქალაქის ინჟინერმა ისედაც მცირე თანხა (153.530 მარკა) მოითხოვა, ხმოსნებმა მხოლოდ 28.630 მარკა დაამტკიცეს. მარტო წყლის უსაჭიროეს წარსადგენათ გასაკეთებლად ინჟინერმა 50.835 მარ. გადადება მოითხოვა;—ხმოსნებმა აქაც მხოლოდ 9.890 მარ. დაამტკიცეს. საპოლიციო კამერის შესაკეთებლად გადადებული 2880 მარკა—კიდევ მეთ 500 მარკაზე დაიყვანეს: სადაა საპოლიციო კამერის ჭერი კი მალედ ჩამოწვება".

„ნაკლებ იუმორისტულია", განაგრძობს ავტორი, „შემდეგი საბიუჯეტო ისტორია: „ქალაქის სულიერ ავადმყოფთა თავშესაფარში ჰქვ მის ძილები დაკეტილში ჰყავთ, რადგან თავშესაფარს ავადმყოფების სასეირნოდ შემოზღუდული ეზო არა აქვს. თავშესაფარი თურმე ყოველ წლივ ითხოვდა საჭირო თანხას, მაგრამ ხმოსნები ყურადღებას არ აქცევდნენ".

გაზეთს მოჰყავს აგრეთვე შემდეგი ცნობები; სახაზინო კამერამ ქალაქის სასაკლაოსთვის ხმოსნებს ელექტრონის წყლის საქაჩლის (насосъ) შეძენა ურჩია. იგი სულ 700 მარკა დაჯდებოდა. ხმოსნებმა ამაზე დიდი მიწერ-მოწერა გამართეს. კამერას სხვა და სხვა ჯურა წყლის საქაჩლების ფასის შეტყობინებას სთხოვდნენ. უეცრობით თუ დაუდევრობით მდივანმა (სოციალისტი) საქმე ნახევარ წლამდის გააჭიანურა. შემდეგ გამოირკვა, რომ ამ ხანში ქალაქს სასაკლაოს წყლის ხელით მზიდველებზე 700 მარკაზედ მეტი დახარჯოდა. ბოლოს, როგორც იყო მიხვდნენ ხმოსნები სახაზინო კამერის რჩევა ჭკვაში დასაჯდომი იყო და მისგან წამოყენებული ჯამი დაამტკიცეს". შემდეგ „კამერამ დაჭერილ მოხეტიალე ძაღლების შესანახად ცოტაოდენი ფული ითხოვა ქალაქის მმართველობისაგან. (ასეთი საკითხები მუდამ დიდხანს სჯა-ბაასის შემდეგ სწყდებოდა ხოლმე) ხმოსნებმა თხოვნა არ შეიწყნარეს და ძაღლების შენახვა პოლიციის კონსტაბლის მოვალეობად გამოაცხადეს. მას, რა თქმა უნდა არ ეპიამოვნა და საპოლიციო კამერას საჩივრით მიმართა. იგი ჩიოდა, რომ ძაღლების უპატრონობის ასაწმენდად მას ღამე მათი უკან დევნა მოუხდებოდა. კამერამ საჩივარი ხმოსნებს გადასცა და თან დასძინა, რომ ადამიანის ღამეცა და დღეც მუშაობა სოციალისტურ პრინციპებს ეწინააღმდეგებაო. ხმოსნებმა მაშინ კი ყურად იღეს თხოვნა და ძაღლების შესანახად 150 მარკა გადასდეს.

ხმოსნების ასეთ თავისებურ დაზოგვის გამო ქალაქის საავადმყოფოს ავადმყოფების მომვლელი ქალიც აღარა ჰყავდა.

გაზეთს მოჰყავს აგრეთვე, საზოგადო დანიშნულებისათვის ფულის გადადების რამდენიმე საკითხი, რომლებიც ხმოსანთა სოციალისტურ უმრავლესობის გამოუცდელობას და საკითხების გადაწყვეტაში მათ ზერელობის გამოჩენას მოწმობენ. „ნავთსადგურის ამოსაღრმავებლად კოტკა რამდენიმე წლის განმავლობაში მიწის ამომხვეტ სახელმწიფო მანქანით სარგებლობდა. 1907 წელს ქალაქის ხმოსნებმა, ხოვინსარისკენ სანაოსნო გზის გასაკე-

*) იხ. ხსენებულ გაზეთის 1908 წლის №№ 151, 153 და 163.

დარიგება ამომრჩეველს

საარჩევნო დარბაზში შესასვლელად ყოველი ამომრჩეველი მოვალეა წარადგინოს **საარჩევნო ბარათი**, უამბარათოდ არავის შეუშვებენ საარჩევნო დარბაზში:

საარჩევნო ბარათებთან ერთად ამომრჩევლებს დაურიგდებოდათ საარჩევნო კომიტეტის ბეჭედ-დაკრული საფოსტო კონვერტები. ამ კონვერტებში უნდა ჩაიდვას საარჩევნო ბიულეტენი და ისე ჩააგდებენ საარჩევნო ყუთში. თუ ურნაში აღმოჩნდება ბეჭედ დაუკრული კონვერტები, ისინი გაბათილდება და ასეთი ხმები იკარგება. ამიტომ მიღებული საარჩევნო კომიტეტის ბეჭედ-დაკრული კონვერტები ამომრჩევლებმა უნდა კარგად შეინახონ და მხოლოდ იმისათვის მოიხმარონ, რისთვისაც მიცემულია.

საარჩევნო ბარათს აქვს ჩვეულებრივ საწერ ქაღალდის მერვედის ზომა. ამაზე უნდა აღნიშნული იყოს **ნომერი** სიისა, რომელსაც ხმას აძლევთ. ნომერი იწერება ან ციფრით, ან ასოებით. ნომერი შეიძლება იყოს ან დაწერილი, ან დაბეჭდილი სტამბაში, სულ ერთია. გარდა ნომრისა ნება-დართულია საარჩევნო ბარათზე პარტიის სახელის დაწერაც, რომელსაც ხმას აძლევთ. ისეთი ბარათები, რომელნიც ერთ კონვერტში იქნება, გაურკვევლად დაწერილი, ან ხელმოწერილი, ან ისეთები, სადაც სახმოსნო კანდიდატები იქნება დაწერილი, ან და კიდევ ერთ კონვერტში თუ თითო ბარათზე მეტი აღმოჩნდება—არ ჩაითვლება და გაბათილდება. აგრეთვე ბათილდება და იკარგება ასეთი ხმა, რომელიც მიცემულია რამდენიმე პარტიისათვის.

საარჩევნო ბარათს ამომრჩეველი ან წინადვე ჩადებს კონვერტში და დაბეჭდავს, ან საარჩევნო კომისიაში მიიღებს და იქვე დაბეჭდავს. საარჩევნო კომიტეტის ბეჭედ-დაკრულ კონვერტში. დაბეჭდილი კონვერტი გადაეცემა პირადად კომისიის თავმჯდომარეს, რომელსაც ამომრჩევლის თვალ-წინ ჩააგდებს მას საარჩევნო ყუთში.

გახსოვდეთ, რომ საქართველოს ეროვნულ დემოკრატიულ პარტიის საარჩევნო ნომერი მეორეა—№ 2.

ომი და ზავი

დეპეშები

რუსეთის ბანაკის ცნობა.

პეტროგრადი. მკათათვის 28. ოფიციალი. **დასავლეთის ფრონტი** ბროდის მიმართულებით სოფელ დუბა და ზარკუვის რაიონში მტერმა მკათათვის 27-ს 20 საათიდან მძიმე არტილერიით და სანაღმო ცეცხლით თო ჩვენს თხრილების წინ... ერთის საათის შემდეგ მტერმა იერიში მოიტანა ჩვენს ასპარეზზე სოფელ დუბთან და ზარკუვის ჩრდილოეთით ბრძოლა კვლავ სწარმოებს. ნარჩენ ფრონტზე სროლა და მ... თა მოქმედებაა.

რუმინიის ფრონტი. მდინარე ... ტის სამხრეთით სოფელ ლუკოვა ... სლობოდიის რაიონში მტერმა ასპარეზზე იერიში მოიტანა. ... მოვიგერიეთ. ამ ბრძოლაში თავ... ხელა მტრის მცემელ ბატარ... მან ლუკოვიციდან მტერი ერ... განდევნა და ამასთან 200 ... წამოიყვანა. პოდპოლკოვნიკ ... წინამძღოლობით, კოსოვის მტერს დაჭერილი ადგილები ... ვინა და 200 ტყვესთან ... ტყვიისმფრქვეველიც ჩაიგდო ... ვახნის სამხრეთით მკათა... მტრისაგან წართმეული ს... დავიჭირეთ. ოკნას სამხრეთით მკათათვის 27 მთელი დ... ბრძოლა. საღამოს რუმინელ... ზოგიერთა ნაწილები აღმო... ...ნ წამოვიდნენ. სოფ. ვიდ... შაკინის და ცოფესჩის რაიო... იერიში მოვიგერიეთ. მტერ... კუტკუს იქით გადაგრეკე... რაიონში მტერი შემოტევა... მაგრამ ამაოდ.

კავკასიის ფრონტი უცვლელად.

მფრინავთა მოქმედება. ... ჩის მიმართულებით სოფ. ... ჩის რაიონში ჩვენმა არტილერიამ გერმანელების თვით მფრინავი ჩამოაგდო. თვით მფრინავი დაიწვა. ზედ მყოფნი დაიხოცნენ.

პეტროგრადი. მკათათვის 27. ოფიციალი. დასავლეთის ფრონტი. ჩვეულებრივი ბრძოლაა. ბროდის მიმართულებით სასტიკი ბრძოლა გაჩაღდა.

რუმინეთის ფრონტი. მდინარე პრუტიდან ვიდრე მდ. სოლკა მტერს გაცხარებული იერიშები მოჰქონდა. ჩვენს მიერ ყველა იერიშები მოგერებულ იქმნა. სიპოტის ჩრდილო-დასავლეთით მტერმა ხელთ იგდო ჩვენი მთელი წყება სიმაგრეები და მაღლობები და დიდი დანაკლისით ჩვენებმა უკან დაიხია. სულჩას და დოფტანის მიდამოებში მტრის იერიშებს ვიგერიებთ. საარტილერიო ბრძოლის შემდეგ მტერი სასტიკი იერიშით წამოვიდა რუმინელებზე მდ. ოიტოსის ნაპირებზე და ისინი უკან დახია. ფოკშანის მიმართულებითაც უკან იხევს რუსის და რუმინელების ჯარი.

იმპერატორი კარლოსი.

მოქმედი ჯარი. მკათათვის 25. ამ დღეებში კოლომიუში მობრძანდა იმპერატორი კარლი ჯარის დასახვედრად და მადლობა განუცხადა მათ გამარჯვებისთვის. მტრის შეტევა გრძელდება ბუკოვინაში და ჩერნოვიცას სამხრეთით.

სტოკჰოლმის კონფერენცია და ფრანგები

პარიზი. მკათათვის 23. (დაგვიანებულია). პალატის 20 მკათათვის სხდომაზე, რომელზედაც ირჩეოდა საკითხი სტოკჰოლმის კონფერენციის შესახებ, კამპერელმა განაცხადა, რომ მას არ შეუძლიან ერწმუნოს გერმანიის სოციალ დემოკრატიის გულწრფელობას და გამოაქვეყნა შემდეგი მუხლები ლიბკნეხტის მოხსენებათა რეზოლუციისა,

[illegible]

თეულად, ხ...ენებულ მ..ნქ... ლობის ნებართვა მიიღეს. ... შაოსათვის კი ფული არ გა... ცა სახაზინო კამერას კ... მოუგონებია სანაო...ნ გზ... როდის როდის ხმოსნებმა ... კის გადადება გადა...წყვ... ლი ქალაქის საგანგებო ... (გაყიდულ არყის ფულიდ... დაედოთ- ფულის ... ჰქონდათ განზრახული. ... ვე ქალაქს ორკესტრი... მ...ცათ 3,000 მარკა. ... ბოლოთ ხმოსნებს რომ ... უკვე რამდენიმე მარკა ... და სხვა საჭიროებისა... წარსდგნენ ხმოსნებ... გადასაწყვეტად. მათ 21... 28,000 მარკის გადად... ასევე ძნელი გადასაწყ... სადგურის გადაუდებელ... თვის 7,000 მარკის გად... მარკიდან, რომელსაც ... დნენ ხაზინიდან.

მიუხედავად იმისა, ... ნანსების მხრივ მეტა... მდგომარეობაში იმყ... თქმა უნდა, ეს მდგო...

[illegible]

... სარგებ... მაგრამ სამუ... ... ადეს, თუმ... ... ერთხელ ... გაკეთება. 25,000 მარ... ... ეს ფუ... ... 6) ... ... 6- ... უნდა ... წყდე- ... თანხიდან ... სხვა ... და აი, ... ამოცანის ... 000 მარკიდან ... ჰყურდათ. ... იყო ნავთ... საჭიროებისა... ... იმ 6,000 ... მიიღებ... რომ ქალაქი ფ... გაჭირვებულ ... ვმოდა და, რა

თო კეთილდღეობის საბაბით მუშებისათვის ცოტაოდენ ფულის მიცემაც განიზრახეს. ამავე დროს საამშენებლო მამუშაოსთვის ცხაველი გამოიწერეს, მაგრამ როდესაც საქონელი მოუვიდათ აღმოჩნდა, რომ მისთვის გადადებული 11,000 მარკა უმუშევართათვის განაწილებინათ. ს მაგიეროდ, როდესაც (1907 წ. ქრისტეშობ.) სტაროფინების კერძო ინიციატივით დაარსებულ სავაჭრო სკოლის მზრუნველ საბჭომ ქალაქს 5.200 მარკით ხელის გამართვა და და დამატებით კლასებისათვის დახმარების აღმოჩენა სთხოვა—ხმოსნებმა იმ საბაბით, რომ, თითქოს სკოლა პარტიულ მიზანს ემსახურებოდა—უარი განუცხადეს. იმ შემთხვევაში კი, თუ ოლქის მზრუნველი სკოლას ქალაქის გამგეობას გადასცემდა, ქალაქი ფულის შოვნას შეეცდებოდა. 1908 წელს დახმარების შუამდგომლობა კვლავ განახლეს, მაგრამ ხმოსნებმა უარი განუცხადეს და კვლავ სკოლის ქალაქს გამგეობის ქვეშ გადაცემას მოითხოვდნენ".

ასე მოუარეს სოციალისტებმა ქალაქის მეურნეობას. იგი მთლად გაკოტრებული დასტოვეს. აღარც სესხი... აღარც სხვა რამ საშუალება... სახა...

[illegible]

ჩემს ქვეყანას

ვსთქვი, ქვეყანას, ბნელით დახშულს, დღეს მზემ გაუნათა,
მეგობრობა, ტკბილი ძმობა დამყარდა ქვეყანათა
აღარ ისმის მიწის ხუნდთა შემზარავი ხმები,
დღეს საამოთ აგვიჟღერდნენ ტკბილი ჩანგის ხმები!
ველარ ნახავთ საპყრობილეს, დამსხვრეულა სული.
უკუნეთი მთლათ განათდა, მზის სხივი შესულა!
ვინც მართლის მთქმელს აწამებდა, ის პირქვე დაემხო,
მის ძველ წესებს, დაუნდობელთ, დღეს ხელი შაეხო.
აწ დაიხა შავი ფარდა, რომ გვიხშობდა მზესა,
დღეს მის ნაცვლად ვაფრიალებთ დროშას სისხლის ფერსა!

—

ამ საერთო სიხარულზედ სად ხარ, ჩემო ერო.
გაჭირვების დროს გეძახდნენ „წინ წადი, ქართველო!"
მაგრამ ახლა აქ არ სჩანხარ, ხომ არ დაუძლურდი?
თუ იყავი სხვების მსხნელად, შენ რად გაძევს ხუნდი?
მაგრამ იქნებ ბრძოლის ქანმა შენ შორს გაგიტაცა,
დაგავიწყა შენი ხვედრი და სხვამ წარიტაცა?!
დროა ახლა, რომ შენს მამულს თვით შენ უპატრონო.
დაამსხვრიე ეგ ხუნდები, არვინ იბატონო!
შენც საერთო სიხარულზედ დასტკბი, ინეტარე,
სისხლის დროშა შენც აჰმართე, ხომ ის ბევრი ჰღვარე.

ალ. რომანიშვილი.

რომელიც ჰკიცხავს გერმანიის სოციალისტების უმეტესობის ინტრიგას კონფერენციაზე: გერმანიის ოფიციალური ს.-დ. ცდილობს ჩამოაგდოს ზავი გერმანიის მილიტარიზმის სულით და გერმანიის მთავრობის ...

[illegible]

... სუხისმგებლობა ომის გაგრძელებაზე. საჭიროა, იცოდნენ საზღვარ-გარედ, თუ რაგვარ შეხედულობას ემხრობიან გერმანიის ნამდვილი სოციალისტები. ოფიციალურ ს.-დ. მუშები და სოცია...

[illegible]

რევოლუცია

[illegible]

ქრონიკა

თბილისი

[illegible]

კავკასია

[illegible]

საქართველო

[illegible]

კაცთა ყრილობები დანიშნულია: ქუთაისში მკათათვის 31-ს, გორში მარიამობისთვის 1-ს, თელავში აგვისტოს 2-ს, სიღნაღის ზაქათალში მარიამობისთვის 4-ს, ოზურგეთისა, ფოთსა, ბათომსა, ზუგდიდსა, ოჩამჩირესა და სოხუმში მარიამობისთვის 1-დან 3-დის, კრებებზე დასასწრებლად თბილისიდან იგზავნებიან დელეგატები, რომელნიც ხალხს განუმარტავენ კრების წესებს. კათოლიკოსისა და საეკლესიო ყრილობაზე გასაგზავნ დელეგატების არჩევა მოხდება მარიამობისთვის 15-ს, ხოლო საეკლესიო ყრილობა დანიშნულია ენკენისთვის 8-ს, ამავე დღეს მოხდება კათალიკოსის კურთხევა.

„ხატისიან"

სომხური პარტია „დაშნაკცუტიუნ", რომელიც ქართულად თურმე ასე ითარგმნება: „პარტია ვორონცოვ-დაშკოვის ცოლისა", თავის პირველ დევიზად აცხადებს სოციალიზმს და დემოკრატიზმს და თავის პირველ კანდიდატად ქალაქის ხმოსნებში და ქალაქის თავად „დაშნაკცაკანს" ალექსანდრ ივანის ხატისანს—(ხატისოვს) ასახელებს.

დევიზი ახალია.

ა. ხატისოვი ძველია.

მაშ როგორ მოთავსდნენ: სოციალიზმი, დემოკრატიზმი და ხატისიანი ერთად, ერთ პარტიაში?

ეს სულ ადვილი გამოსაცნობია იმისათვის, ვინც იცნობს ხატისოვს და იმის სოლოლაკელ პარტიას, „პარტიას ვორონცოვ-დაშკოვის ცოლისას".

Хатисовъ здѣсь, Хатисовъ тамъ, не нравится ли это Вамъ.

იგი ცვალებადია ვით პირი მზისა და ქურქი ქამელეონისა:

1905-მდე იგი შოვინისტია, 1905-ში მემარცხენე ლიბერალი, თითქმის სოციალისტი, რეაქციის დროს ხმატკბილი მოსაუბრე განყენებულ თემებზე; ვორონცოვის დროს მისი ცოლის ერთგული „პაჟი" და ეხლა... როცა ქვეყანა გადაბრუნდა და ჰაერში სოციალიზმის ბაქტერიები უფრო მეტია, ვიდრე თვით სოციალიზმი—იგი სოციალისტია, იგი სოციალიზაციის მომხრეა.

მხოლოდ მიწის სოციალიზაციისა, რადგან მიწა სხვისია და იგი არ თანაუგრძნობს სახლების, ქარხნების და თანხების სოციალიზაციას, რადგან ყველა ეს „დაშნაკცუტიუნის" პარტიის წევრებისაა.

მაგრამ ნუ აჰყვებით დროის მოდას და ნუ ვიქნებით ლიტონ-სიტყვიანი, ყური უგდოთ თვით ხატისოვს, როგორ ელაპარაკებბ იგი რეაქციის წარმომადგენელთ და რა ენით რევოლიუციისას:

ხელმწიფეს, რომელიც სოციალისტებს ციხეებში ალპობდა და თოკზედ ჩამოჰკიდებდა ხოლმე,

მეფის მოადგილეებს, რომელნიც ანადგურებდნენ და ცეცხლს უკიდებდნენ იმავე სოციალისტებს

და როგორ ელაპარაკება სოციალისტები რევოლიუციის შემდეგ ხალხს, რომელნიც ციხეში გზავნიან ხელმწიფეს და მის მოადგილეებს.

1906 წ. „ამხანაგებო, (?!) ძვირფასი ამხანაგის სტურუას კუბოსთან, რომელმაც თავი დასდო ძმათა სისხლის ღვრის შეწყვეტისათვის თათართა და სომეხთა შორის—უნდა მწუხარებით ვსთქვა, რომ ჩვენ, სომხებმა ამ რევოლიუციონურ ხანაში ამოვწოდეთ ხმალი ჩვენივე ძმების წინააღმდეგ. მაგრამ **დადგება დრო და გფიცავ, რომ ჩვენ სომხები** მხარში ამოუდგებით ამხანაგ სოციალდემოკრატებს და ჩვენი მახვილი ამოვა ქარქაშიდან არა ძმის წინააღმდეგ, არამედ საერთო მტრის—**მთავრობის წინააღმდეგ**".

დრო მიდიოდა, მაგრამ ხატისოვი და მისი სომხები მთავრობის წინააღმდეგ არ მიდიოდნენ და მისი ფიცი მამლის ბოლოს იმით და გვავიწყებდა, რომ სათათბიროში არჩევნების დროს მისი პარტია მხარს უჭერდა სოციალდემოკრატიას, როგორც არა ეროვნულ პარტიას.

დრო მიდიოდა, მაგრამ ვორონცოვი რჩებოდა და რჩებოდა, მისი ცოლიც და...

ხატისოვიც ამბობდა მთავრობაზედ, ვორონცოვზედ და ვორონცოვს ეუბნებოდა: „მაღლად პატივცემული და ყველასაგან მხურვალედ საყვარელი მოადგილე მეფისა", როგორც ახასიათებს სატირიკი ვორონცოვ-დაშკოვს, თურმე: „ათი წლის მოღვაწეობის გამო კავკასიაში იყო ღირსი ამინის უკუნისამდე პატივისცემისა კავკასიის მატიანესათვის, როგორც ჰუმანიური და განათლებული სახელმწიფო მოღვაწე და ადამიანი". ეს სხვა ვორონცოვი კი არ გეგონოთ—ეს ის „ჰუმანიური" არის, რომელმაც ბლინანოვი გაგზავნა იმერეთსა და გურიის ასაკლებად, დასარბევად და გადასაბუგავად; ეს ის „განათლებულია", რომელიც ასისინებდა ერთ-ერთმანეთს ქართველებს, სომხებს და თათრებს და რომლის დროს, ხატისოვი ამბობდა, ეს ბუღბული თბილისისა მოყვანილ პირველ რიჩს და მთავრობას ემღერებოდა.

დრო მიდიოდა, მაგრამ ხატისოვი მთავრობის წინააღმდეგ მახვილს არ იღებდა, პირიქით, გაშტერებული სათვალეებით უყურებდა მას პირველს ეუბნებოდა:

„დიდებულო ხელმწიფევ, დიდი ხანია ჩვენი ძველი ქალაქის მცხოვრებთ ღრმად სწყუროდათ ბედნიერება—ენახათ გვირგვინოსანი ბელადი რუსეთის მიწისა. დღეს ჩვენთვის დაჰკრა დიდი ხნის ნანატრმა და დაუვიწყარმა საათმა. გაგვაბედნიერეთ, მეფეო, ქალაქში შემოსვლით და იხილეთ როგორა სცემს გული მრავალ-ფეროვან მცხოვრებთა, ერთის ცხოველის სურვილით თვის ხელმწიფესთან შეხვედრისა და შენ ფერხქვეშ გართხომისათვის... როგორაც ერთი კაცი ჩვენ ყველანი ვეთაყვანებით შენს წმინდა ფერხთა და დაჩოქილნი წინაშე ჩვენი მარჯვენის წინამძღოლისა".

ასე უმღერდა სატირიკი იმ ხელმწიფეს, რომელიც არამც თუ არ იყო სოციალისტი და დაშნაკცაკანი, არამედ პირველებს ახრჩობდა და მეორეებს ციხეში ალპობდა.

მაგრამ მოვიდა რევოლუცია, აჰგავა ქვეყნის პირიდან ხელმწიფეც მისი, ყველა მოადგილენიც და მოხელენიც და ტოლებიც, მთავრობა აღარ იყოს და ხატისოვი ყელს ხომ ვერ დაიშრობდა და ვორონცოვ-დაშკოვებზე, ხელმწიფეებზე კი ველარ იმღერდა. ამიტომ იგი გამოვიდა ქუჩაში და იმავე ხელის ქნევით, იმავე გულით, იმავე ენით და იმავე მოედანზედ დაილაპარაკა რევოლუციაზედ, და რა დაილაპარაკა:

„ძველი რეჟიმის იწყო მან გმობა", რომლის წყალობით თეთრ პურსა სჭამდა, თეთრ პურსა კარგა გამომცხვარსა და გემრიელსა.

ხატისოვი გახდა სოციალისტი, დაშნაკცაკანი (თვით „დაშნაკციუტიუნიც" კი სოციალისტად გახდა) და ხმალი იძრო ქარქაშიდან... უკვე წაქცეულის წინააღმდეგ:

„ძირიანად დამპალი სახელმწიფო აბრივი რეჟიმი (царизмъ), რომელიც სულ მუდამ ებრძოდა ქალაქის საზოგადოებრივი თვითმართველობა (აბა ლე ხატისოვის რეჩები)—უფსკრულში გადაიჩეხა და აღტაცებული ხალხი, რომელსაც ულოცავ გამარჯვებას...

აქ მოხდა მეტამორფოზა, ხატისოვი აირჩიეს კომისარად, რევოლიუციის დამცველ ფარად, ჯერ „აღმასრულებელ კომიტეტში", მერე გუბერნატორად და ის „ძველი რეჟიმის ბულბული", გახდა ახალი რეჟიმის იაღონ თა და იცით რა, მკითხველო, ნურვის ეტყვით საიდუმლოებას—დღესაც ხატისოვი, როცა მთელი ქალაქი იხოცება შავი ცომისა და მიწის პურის ჭამით—ყოველ საღამოს იქავ „უპრავაში", საცა უმღერდა ხელმწიფეს, ვორონცოვს, ნიკოლოზ ნიკოლოზისძეს, სტურუას, ს.-დემოკრატიას და რევოლუციას—სწორედ იქვე და ყოველდღე იღებს ნ გირვანქა თეთრს, კარგა გამომცხვარს, გემრიელს პურს. ხატისოვი ჭკვიანი კაცია, მამა ვაცხონე მისი.. ტკბილი ენა, ტკბილი სიტყვა „ხმალსა შეიკმს ხესა ნედლად". და ეს სიმბოლო „დაშნაკციუტუნისა" კვლავ იქნება ქალაქის ხმოსნად, იქნება თავადაც... თავადაც იქნება...

რაჟ.

უსმინეთ თბილისს

იმ შავ დღეებში, როს „დაარღვა სიხარული გულისა ჩვენისა და იგლოვა გვირგვინმან თავისა ჩვენისამან" ქვითინებდნენ გრძნობიარენი!..

„სამკვიდრებელი ჩვენი გარდაიქცა სხვათად და სახლი ჩვენი უცხოთად.. ობოლ ვიქმენით ვითარცა არ მქონებელ მამისა... ამისთვის იქმნა სალმობიერ გული ჩვენი!..

აი ცრემლები.. სისხლის ცრემლები...

და თუ მათ უკვე მიწას შერთეს დაღლილი ძვლები—დღეს მათი წმიდა ადგილნი მოგვქვითინებენ...

სტირის თბილისი...

თქვენგან მას ესმის მხოლოდ სიტყვები!..

და როს გაჰკივით: „ვიხილეთ ნათელი დიდი"-ო იგი სწუხს, რომ ბნელიც ნათელი გგონიათ!..

ვაჰ მე, რომ „მნეტარებელნი თქვენნი გაცთუნებენ თქვენ და კვალნი ფერხთა თქვენთასა აღაშფოთებენ"!..

ივერიელნო! — უსმინეთ ქვითინს თბილისისას მას გარეწარნი ეპატრონებიან!..

ს. თორდანიშვილი.

თბილისი ერეკლეს დროს

სიამოვნებით წავიკითხე „საქართველოს“ 15—16 ივლისის №№ში ზაქარია ჭიჭინაძის წერილი „ძველი ტფილისი“. ვესწრაფები შევავსო ნაკლიცა და როდენიმე შეცდომაცა მისს წერილში.

საქართველოში კანონათ იყო მიღებული სამს წელიწადში ერთხელ აღწერა: ეს საქმე ერეკლეს დროს წმინდათ სრულდებოდა.

ამიტომ თბილისი ოთხჯერ კი არა, ათჯერაც აწერილა. ყოველს ეჭვს გარეშეა რომ თბილისში მცხოვრებთა შორის ქართველობა სჭარბობდა სომხებსაც და სხვებსაცა. სიონიდან მოკიდებული მუხრანიანთ ხიდამდე, გარეთუბანი, მთაწმიდა, სოლოლაკი, ჩუღურეთი, კუკია ქართველებით იყო დასახლებული; ანჩის ხატის უბანი თავადაზნაურთა სახლებით იყო მოფენილი: ამილახვრებს, ავხაზს, ქობულაშვილს, ციციშვილებს, ბარათაანთა, ორბელიანებს, თარხნიანთ, მუხრანბატონებს, ერისთავებს, საგინაშვილებს, გაბაშვილებს, გედევანიშვილებს, მაღალაშვილებს, ანდრონიკაშვილებს, ვაჩნაძეებს, ჩოლოყაშვილებს, ბაქრაძეს, იოსელიანს, მესხიანთ, ჩერქეზის შვილებს, ხერხეულიძეებს, ბროძელს და სხ. მრავალთა მართლაც ორ-ორი და სამ-სამი სახლი ჰქონდათ.

ჩვენ ხელთა გვაქვს თბილისის აღწერისა 1783 წ. დავთარი, რომელიც უცვლელათ მოგვყავს აქვე. ამ წელს მდივანი მანუჩარ მდივანი და დიმიტრი მგალობელი დაიარებოდნენ და სწერდნენ ხალხსა.

როგორც ვიცით, ერეკლე მეფეს უღალატა ერევნის ხანმა. ამიტომ საჩქაროთ ჩავიდა გაჯავრებული ერეკლე, აიღო ერევანი ციხიანათ და ხელახლა გაბეგრა და დაიმორჩილა. ამ დროს ადრიბეჟანის ხანებმა—ყარაბაღისამ, ნახჩევნისამ, თავრიზისამ, ყარადაღისამ, ხოისამ და სხ. ძღვნები მიართვეს ერეკლეს და თავი დაუკრეს საყმოთ, სთხოვეს კიდეც—„მობძანდი თეირანში და სპარსეთი დაიპყრეო“. იქნება ასეც მომხდარიყო, რომ რუსეთის გაიძვერა დიპლომატიას არ შეეშალნა ხელი ბატონიშვილის ალექსანდრე ბაქარის ძის გამოტყვრენით. აი ამ ლაშქრობის ბოლოს იგრიალა ერევნის და სხვა სომხებმა და თან გამოჰყვნენ ქართველს ლაშქარსა. აი ეს სომხები ჯერ ყარაიაზედ დასახლეს და უშველებელი სოფელი გააშენეს, მაგრამ პირველსავე ზაფხულს ციებ-ცხელებამ ძალიან ვაუსვა ხელი; ვინც გადარჩა, ერთიანად აჰყარეს და ავლაბარში დაასახლეს მეტეხის გალავნის აღმოსავლეთით. ამავე დროს მარტო მანუჩარ თუმანიშვილმა სამოცამდე კომლი მოიყვანა და დუშეთის გარემო სოფლებში დაარიგა (სია ხელთა გვაქვს). ამ დრომდე სომეხთა რიცხვი ფრიად მცირე იყო.

„ფეთხაინი“ იყო ძველათ ქართველების ბეთლემის ღვთის-მშობლის ტაძარი. ბეთლემი სომხებმა გადააკეთეს ფეთხაინათ, რადგან უცხო სიტყვებში და სახელებში სომხები „ლ“ სცვლიან „ღ“-ზედ: ქალაქი=კაღაქ, ლუკა=ღუკას, ლეონტი=ღევონდ, ბეთლემი=ბეთღემ—ფეთხაინ...

ღარიბი ქართველობა და სომხობა თბილისითგან ჯერ გაიხიზნა 1795 წ. ენკენისთვეში აოხრების წინ—არ ეგონათ თუ ასე დატრიალდებოდა საქმე: ჰყარაულობდნენ თავის ქოხებს და თუ ცეცხლი მიუახლოვდებოდა, აქრობდნენ ქვების წყლით. გიორგი დეკანოზის ლარაძის შვილებმა ფეხიც არ მოიცვალეს თბილისითგან და თავისი სახლები ხარების საყდრის (ფრანგებისეული) ეზოიანათ გადაარჩინეს. ბევრი ქართველი მოიქცა ესრე. უფრო დაზარალდა იმ დროს აბანოების შემოყოლება მუხრანიანთ ხიდამდე, მტკვრის მარჯვენა ნაპირი. 1795 წ. შემდეგ ზარაფხანა გამართა გიორგი მეფემ და შემდეგ რუსებმა სამეფო აბანოში, კანტორის ეზოში მტკვრის პირზედ. აქ 1880 წ. იყო მოთავსებული წმ. სანთლის ქარხანა, ეხლა კი კანტორის არხივია აქ დაცული.

ტფილელების სახლი იყო მტკვრის პირზედ, სადაც დღეს სცხოვრობს სიონის პროტოდიაკონი. აქვე სიონის ეზოს სამხრეთით იყო სიონის ქარვასლა, დანგრეული 1795 წ. კათალიკოზი სცხოვრებდა ანჩისხატის ეზოში მტკვრის პირზედ, სადაც აქა ჰქონდა, სტამბაცა. 1819 წ. მარტში ეგზარხოსის თეოფილაქტეს წინადადებით კანტორამ გაყიდა სიონის ქარვასლის ნანგრევები თითქმის ორი დღიური მამულით მტკვრის პირამდე, ორი ათას თუმნათ (20000 მან.) იყიდა სომეხმა არწრუნმა. მეფე ერეკლეს სასახლე ვანქის მახლობლად კი არ იყო—ანჩისხატის სამხრეთით კანტორამდე, სადაც ეგზარხოსის სახლი და კანცელარია დგას დღეს. მეფის სასახლის ნანგრევებზედ რუსის მთავრობამ ააშენა დღევანდელი ეგზარხის სახლი გუბერნატორისათვის და კანტორისა საგუბერნიო მმართველობისათვის. ეს ორივე სახლი 1846 წ. კანტორამ იყიდა რუსის მთავრობისაგან ორი ათას ექვსას თუმნათ, საქართველოს საეკლესიო ხაზინის ფულით*).

წმ. გიორგის კარის საყდარი ანჩისხატის ტაძართან ააშენა 1720 წ. სიმონ ბატონიშვილმა, ზანიშინმა, ვახტანგ VI ძმამ, სახლიანათ. აქ იდგა გიორგი ბატონიშვილი, მერე მეფე.

სიონის სამრეკლოს სამხრეთით იყო ქარვასლა დავით ბატონიშვილისა, ჩრდილოეთით თეიმურაზ ბატონიშვილისა, ერეკლემ უბოძათ.

ამა თბილისის აღწერაცა:

ქ. მისის ხიმალღის ბრძანებით ქალაქი აიწერა ავლაბრით და გარეთუბნით:

რნვ. ქ. გარეთ ავლაბარში კომლი (156).
სით. ქ. შიგნით ავლაბრის ციხეში (219).
ოგ. ქ. მეტეხში ხიდამდინ (73).
რპვ. ქ. ხიდიდამ ციხეში (186).
ცტიდ. ქ. ქალაქი — — (2314)
ფნ. ქ. გარეთ უბანი— (550).

ქ. ჯამი ძლეჲ 3498 კომლი.
სჸც. ქ. ხელმწიფა დედოფლისა კომლი (248).
რჟც. ქ. პატრიარხისა —(198).
რმე. ქ. გიორგი ბატონიშვილისა (145).
მვ. ქ. იულონ ბატონიშვილისა (46).
იზ. ქ. ალმასხან ბატონიშვილისა (17).
გ. ქ. მირიან ბატონისშვილისა (3).
ნ. ქ. ალექსანდრე ბატონიშვილისა (50)
ლზ. ქ. ფარნაოზ ბატონისშვილისა (37).
გ. ქ. მარიამ ბატონისშვილისა (3).
ა. ქ. სოფიო ბატონისშვილისა (1).
გ. ქ. ქეთევან ბატონის რძლისა (3).
ა. ქ. ნინა ბატონის რძლისა (1).

ღნზ.

ამის ზემო თერმეტ სტრიქონს მარჯვნივ არშიაზე აქვს მდივნის მანუჩარ თუმანიშვილის ხელით: „ქ. აქ ერთ ჯამათ სმც კაცი კომლათ სადედოფლო რომ ეწერა, ეს გაერჩიათ ამწერთ, რომ თავიანთი წერილიც მიეცათ, რომ მოხარჯე დამდგარა, მ, და აზნაური და მსახური კომლი, ლ, სხვა მოქალაქენი დაწერილიყვნენ და ისინი ქალაქის მოქალაქეთ დავთარში სწერიან“. და. ქ. მუხრანის ბატონისა, ჲც. ქ. დავით სარდლისა. ჲგ თამაზ ეშიკაღასისა, ვ. ქ. ამილახვარისა, ც. ქ. ყაფლანიშვილის ვახტანგისა, ზა. ქ. ზაალ ყაფლანიშვილისა. ერთიც ლუარსაბისა, ჲც. ქ. ზურაბ სუფრაჯისა, ზ. ქ. აბაშიშვილისა, ც. ქ. საამიშვილის ზაალისა, ბ. ქ. ბეციასი, ე. ქ. იოსებ შინბაშისა, დ. ქ. იარალისა, ი. ქ. სოლომონ მსაჯულისა, ია. ქ. თეიმურაზ მელიქიშვილის, ბ. ქ. სოლოღაშვილის. იორამისა, ა. ქ. დავით გერმანოზაშვილისა, ბ. ქ. ლარაძისა, ა. ქ. ორბელისა, დ. ქ. კიკოლა ბოქაულთ ხუცისშვილისა, თ. ქ. სესია ბარათაშვილისა, ბ. ქ. აფხაზი მხატვრისა.

უიგ.

ა. ქ. ისაკ საგინაშვილისა, გ ქ. ზაზა მანუჩრიშვილისა, ა. ქ. ბეცია თურქისტნისა, დ. ქ. პაატა მეითრისა, ვ. ქ. გლახა ნაზირისა, ია. ქ. არღუთაანთ სოლომონისა, გ. ქ. სისოასი, ა. ქ. ფარსადანასი, ა. ქ. შერმაზანასი, ბ. ქ. თაყასი, ა. ქ. იოსასი თ. ქ. შანშიანთ გოგია მოლარისა, ა. ქ. პაპასი, ა. ქ. პაპასი, იე. ქ. ყორღანაანთ ოსეფა მილახვრისა, ბ. ქ. ადიბეგასი, ა. ქ. გაბრიელისა, გ. ქ. გიორგისა, ა. ქ. ფარსადანასი, ბ. ქ. ოსეფა ობლისა, ა. ქ. ონანასი, გ. ქ. დავით ნუზრიბისა, ვ. ქ. პოია ზაალისა. ა. ქ. უტფანდარ შაყულასი, ა. ქ. ბაზებუქაანთი, ა. ქ. ტაინაშვილისა. ა. ქ. არეშიშვილისა, ა. ქ. ზალიაშვილისა, ა. ქ. შულავრელი ადასისა, დ. ქ. ლალაშვილი ნაზირისა, ა. ქ. თაქალთოიანთ ნინოსი, ე. ქ. ზაზა გაბაშვილისა, ბ. ქ. ნინიასი და სოლომონისა, ა. ქ. იოსებისა, ა. ქ. ფატრელასა, ა. ქ. გოსტაშაბიანთი, ბ. ქ. იოსებ მუშრიბიშვილისა, მვ. მოქალაქის ყმები სულ.

რმვ.

კე. ქ. ქრისტეს საფლავისა, გ. ქ მთაწმინდისა ქართველთ მონასტრისა, ი. ქ. დავით გარეჯისა. იგ. ქ. ნათლისმცემლისა, ნთ. ქ. ტფილელისა, ვ. ქ. მანგლელისა, ჲც. ქ. რუსთველისა, ბ. ქ. მროველისა, ა. ქ. წმიდის ნინოსი, ბ. ქ. ნინო წმიდისა, დ. ქ. წმიდის ევსტათისა, გ. ქ. ატოცის წმიდის გიორგისა, ბ. ქ. მიდის შიოსი, ე. ქ. კარისა ღვთისმშობლისა, ა. ქ. იკორთისა, ა. ქ. ხარებისა, დ. ქ. თავდებისა ღვთისმშობლისა, ა. ქ. სამთავროსი, ზ. ქ. ქვაბთა-ხევისა.

რპზ

მთ. ქ. ეჩმიაწინისა, ბ. ქ. აბპატის ძელი ჭეშმარიტისა, ზ. ქ. ფეთხაინისა, ე. ქ. მაღნინისა, ბ. ქ. სურფნიშნისა, ა. ქ ვანქასა, ა. ქ. ვუსებისა, ე. ქ პატრებისა.

ობ

ჩყია ქ. ზემო (ძლეჲ) ჯამისა მის სიმაღლის ყმის გარდა დადგა ჯამი ათას რვაას თერთმეტი.

ჩპფთ. ქ. ეს (ჩყია) რომ გამოვიღეთ საკუთრად მის სიმაღლის სახასო ყმა დადგება ქალაქში, ავლაბარში და გარეთ უბანში ათას ხუთას ოთხმოცდა ცხრა.

ა. ქ. ქისიყის მოურავისა, ა. ქ. აიდემურისა, დ. ქ. გარსევან ეშიკაღასისა, ე. ქ. გურამიანთი, ა. ქ. გურჯი გოგიასი, ა. ქ. შანშე მილახვრისა. ბ. ქ. ნიკოლაოზ აბაშიძისა. ა. ქ. ევგენისა. დ. ქ. იოვანე ქეშიკჩიბაშისა. ა. ქ. ციციშვილი ზაზასი. ბ. ქ. კიკოლასი. გ. ქ. გივისა. ბ. ქ. ზაქარიასშვილებისა. ა. ქ. ამათი მნაზნისა. ა. ქ. უთრუთისა. ა. ქ. გიორგი თარხნისა. ა. ქ. მურვანიშვილისა. ა. ქ. ფარსადან მაჩაბლისა. ა. ქ. სოლომან მეითრისა. ა. ქ. ფალევნიშვილი თეიმურაზისა. ა. ქ. გიორგი ხერხეულიძისა. ა. ქ. ბეჟან ხერხეულიძისა. ა. ქ. გარსევანაშვილისა. ა. ქ. ფურცელაძისა. ა. ქ. გედეონიანთი. ა. ქ. გრიგოლ ელიოზისშვილისა. ა. ქ. მცხეთისა დეკანოზისა. ა. ქ. ფავლევნიშვილი დათოსი ა. ქ. ფავლენიშვილი არჩილისა. ა. ქ. ბეცია ავალიშვილისა. ა. ქ. კვალიაშვილისა. ა. ქ. იოთამ მგალობლისა, თ. ქ. თუმანიშვილი სულხან მდივნისა, ა. ქ. პაპავასი. გიორგისა, ვ. ქ. დიმიტრი მდივნისა, ბ. ქ. ბირთველისა, თ. ქ. შანშიან მარტიროზიან სოლომონ მდივნისა, ც. ქ. ბეგთაბეგოვისა და ესავისა

ჟ. ა.

ჲვ. ქ. ავეტიქ მელიქისა, გ. ქ. მეთოდისა, ე. ქ. ფრიდონბერგისა, ბ. ქ. ხერთვისის ბეგისა, იბ. ქ. მირზა რაბისა, კბ. ქ. მირზა აფრიამასი, ა. ქ. ამის ბიძასა, დ. ქ. მელიქ-მინასასი, ჸ. ქ. აზხარბეგისა.

რ. ვ.

ამ აღწერით ცხადზე უცხადესია, რომ სომხობა ძალიან ცოტაა თბილისში 1783 წ. ამ სიით დაახლოვებით სულ ბევრი-ბევრი ერთი მეხუთედი იქნებოდა სომხობა, იქნება ნაკლებიც, თორემ მეტი არა.

მღ. პ. კარბელაშვილი.

*) იხ. „Возрожденіе“ № 18 აპრილისა 1917 წ.

პატარა ფელეტონი

საარჩევნო აფიშა

(პაროდია, ანუ ხუმრობა)

მოქალაქენო!

ვისაც გხურავთ კაცთაგანს ქუდი,
ქალთაგანს—ლეჩაქი ანუ შლიაპა,
— ნუ შეარცხვენთ ნურც ერთსა და ნურც მეორეს.

მიეცით თქვენი ხმა ჩვენს სიას № 00!

ჩვენი პარტია არ არის არც დაშვაყებული ნაციონალური, არც გაცვეთილი კაცობრიული, გინდ ადამიანური.

იგია ზე კაცობრიული!

იგი ზრუნავს არა მარტო მიწისათვის, არამედ ზესკნელისათვისაც.

ჩვენი დევიზია: ქვეყანასა ზედა მშვიდობა, და

მეკენჭეთა შორის სათნოება!

მოქალაქენო!

მიეცით ხმა ჩვენს სიას № 00!

ჩვენ არ მოგაკლებთ მუქთათ—
ყარსის მწვადებს, სომხურ ქადებს,
ქართლის პურს, კახურ ღვინოს, თართის დოშებს, კობის ყველს, თუშის ცხვარს, იმერულ ყვერულებს, რაჭულ ღორებს, მეგრულ გადაზელილებს, გურულ ღომს, და ოსურ ხაჭაპურებს!

პენსიონერებს მოუმატებთ პენსიებს,
ქვრივებს და გასათხოვარ ქალებს ვუშოვნით საქმროებს.

ქვრივ კაცებსა და უცოლო კაცებს შევრთავთ ცოლებს.

ყველას, საჭიროებისამებრ—

გავუკეთებთ შვილებს ტყუპტყუპათ, და

გავუზრდით სხვისი ხარჯით!

ღარიბებისათვის დავაარსებთ სახანგებო ბანკებს და მივსცემთ სესხს, ანგარიშისათვის საიქიოს გასწორების პირობით.

უბინოებისთვის ავაშენებთ სახლებს ვანებით, შადრევანებით, ფურნით, ფულის ღია კასებით,

ბინა ექნებათ უფასოთ!

ღიდათ ღარიბებს **ხაჩუქარიც მიეცემათ, თუ ბინას დაიჭერენ!**

მშიერთათვის გავმართავთ უფასო სასადილოებს ჩაითა და ყავით.

სადილათ მიერთმევათ

ყოველდღე ფლავი და ბოზბაში,

ანუ შემწვარი მწყერები და ყაურმა ცხვრისა!

ჩვენი პარტია ერთად ერთი პარტიაა ქვეყანაზე, რომელიც

ზღვევს თავის ამომრჩევლებს

ყოველგვარ პოლიტიკურ მოულოდნელობისაგან!

იმ შემთხვევისათვის თუ, ღმერთმა ნუ ქნას და მოხდა კონტრ-რევოლუცია—

ჩვენ მზადა გვაქვს 260,000 აეროპლანი, ბაპლანი, მონოპლანი, დირიჟაბლი, ჰიდროპლანი და ცეპელინები კიდევ ურიცხვი.

ყველა ამაებში ჩავსხამთ ჩვენს ამომრჩევლებს და გადავაფრენთ—

სომხებს ქურთისტანში,
თათრებს ჰაიასტანში,
რუსებს სტოკჰოლმში და
ქართველებს იქ, სადაც ა. ხატისოვი მოინებებს!

მაშ გულმაგრათ ამომრჩეველნო!
მიეცით ხმა ჩვენს სიას № 00!

სხვისი ნაწერიდან სინამდვილით გადმომწერელი

ილ. ჭყონია.

კორესპონდენცია

ახალ-ციხის კომისარი

29 ივლისს ახალ-ციხის ქართველი საზოგადოება შეიკრიბა რაბათის დედათა სკოლაში მოსალაპარაკებლად, რა ზომებია საჭირო მაზრის კომისარის გუდიევის წინაამდეგ, რომელიც, როგორც, „სახ. ფურც.“ იყო აწერილი, ავრცელებს ქართველ მაჰმადიანთა შორის ცრუ ხმებს, თითქო ქართველ ქრისტიანებს სურდეთ მათი გაქრისტიანება, და ამისათვის მაჰმადიანები უნდა გაუფრთხილდენ ქრისტიანებს და არავითარი კავშირი არ უნდა იქონიონ მათთან. კრებაზე გამოირკვა, რომ გუდიევი ასეთ აგიტაციას ეწევა არა მარტო აჭარაში, როგორც „სახ. ფურც.“ სწერდა, არამედ ახალციხის მაზრაში ფოცხოვშიაც. გამოირკვა აგრეთვე, რომ ამ აგიტაციამ უკვე გამოიღო ნაყოფი. მაჰმადიანები, რომლებიც დღემდის ძმურად ცხოვრობდენ დანარჩენ ქართველებთან, ზოგიერთ ადგილს დღეს მტრულად ეპყრობიან მათ. არ უნდათ, მაგალითად, არაფერი არც მიყიდონ ქრისტიანებს, არც იყიდონ მათგან. ცდილობენ ეკონომიურად განცალკევებას. ასეთ განწყობილებამ დაბადა ქართველ ქრისტიანთა შორის შიში, ვითომ მაჰმადიანებს სურთ მათი ამოჟლეტა და სხვა. მთელი მაზრა ამ შიშის ქვეშ იმყოფება.

კრებამ, რომელსაც დაესწრო ახალციხეში მცხოვრებ ქართველობის უმრავლესობა, განსაკუთრებით პარტიისა, განიხილა ყველა ეს და მივიდა შემდეგ დასკვნამდე: მიზეზი საქმის ასეთი გამწვავებისა არის ყოვლად ტაქტს მოკლებული აგიტაცია მაზრის კომისარის გუდიევისა და მისი თანაშემწეებისა, რომლებიც ხალხის განუვითარებლობის გამო სათავეში მოექცნენ რევოლუციონურ გამგეობას მაზრაში და ცდილობენ თავისი ავტორიტეტი გამოიყენონ კერძო მიზნების განსახორციელებლად, რათა არ გაუშვან ხელიდან უსამართლოდ მოპოვებული თანამდებობა (ბ. გუდიევი და მისი თანაშემწეების უმრავლესობა ყოფილნი პოლიციელნი არიან), ისინი ცდილობენ გამოჰყონ ქართველი მაჰმადიანები უფრო განვითარებულ მეზობლების გავლენიდან. საჭიროა მათი [illegible] ბა.

ამ მიზნით კრება [illegible]

ხ. ღ.

რედაქტორი [illegible]

თბილისის ქალაქის გამგეობის
ხმოსნების არჩევნები

30 ივლისს, დილის 9 საათიდან საღამოს 9 საათამდის 85 ალაგას მოხდება.

არჩევნები მოხდება შემდეგ ადგილებში:

1. საბურთალოში—ჭიჭინაძის სახლში.
2. ვაკეს შესახვევში — ფანჯარაძის სახლში.
3. ვაკის პროსპექტზე—ქართულ გიმნაზიაში.
4. ოლღას ქ. 25—ქალაქის სკოლაში.
5. ანასტასიევის ქ.—მე-4 საქალაქო სასწავლებელში.
6. იზმაილოვის და ბელინსკის ქ.—ასან-ჯალალოვის სახლში.
7. გუნიბის ქ.—„ზემლ. მერ.“ სასწავლებელში.
8. კირპიჩნი შესახ.—1 სასამართლო განყოფილებაში.
9. სვიატოპოლკმირსკის ქ. № 5.—განათლების სკოლაში.
10. საბურთალოს თეატრში.
11. ვარიაგინის ქ.—სამეურნეო საზოგადოებაში.
12. გოლოვინის პროსპექტი—არტისტიულ საზოგადოებაში.
13. გოლოვინის პროსპექტი—სახაზინო თეატრში.
14. ოლღას ქ. და ვერის შესახვევი—მინიატიურის თეატრში.
15. პატარა სუდებნის ქ.—ღარიბთა თავ-შესაფარში ზუბალაშვილის სახელზე.
16. სუდებნაია — საოლქო სასამართლოში.
17. გოლოვინის პროსპექტი—1 სავაჟო გიმნაზიაში.
18. შუკოვსკის ქ.—პროფესიონალურ სკოლაში.
19. ლერმონტოვისა და ველიამინოვის ქუჩა—მე-3 სავაჟო გიმნაზიაში.
20. ბებუთოვის და კოჯრის შესახვევი—მე-2 პუშკინის უბანში, აფრიკიანის სახლში.
21. სომხის სემინარია—სახელოსნო გამგეობაში.
22. სავაჭრო ბირჟაზე, პუშკინის პასაჟი კათოლიკეთა ქ.—ეკლესიო სახლში.
23. კათოლიკეთა საეკლესიო სკოლაში, კათოლიკების ქ. და ეკლ.
24. აბას-აბადის მოედანი—სომხის საქ. საზოგ.
26. მუსულმანების აუდიტორია ვანისა და ტოტანიურ ქ.
27. ვანის ქ.—სასურსათო დუქანში.
28. სურფ-სარქისის ქ.—პუშკინის საქალაქო სკოლაში.
29. ვორონცოვის ქ.—ტოლლეს ქარხანაში.
30. თელავის ქ. მურაშკოს თეატრში.
31. კახეთის და ავლაბრის ქ. ქალაქის ფურნეში.
32. კახეთის ქ. სახლი № 60, პეველ დაწყებით სკოლაში.
33. ავლაბრის ქ. ხარაზიანის სახლი
34. კახეთის ქ. ჩოლონაშვილის მრეწვ. ამხ. კანტორაში. № 25.
35. კახეთის შოსე და ნიჟე-გოროდის პოლკის ყაზარმებში, განმ ნაწილებელ პუნქტში „რასპრედელიტელნი პუნკტი“.
36. რაიტეროვის ქ. ნადეჟდინის თავშესაფარში.
37. სასალახოს ქ. კირაკოვის სახლი № 15. ბიბლიოთეკის შენობაში.
38. ლაზარეთის ქ. და კახეთის მოედანი „ჩუგოს“ სკოლაში.
39. მარინის ეკლესიის სკოლაში.
40. პეტრეპავლეს ქ. არაქსიანის ავლაბრის თეატრში.
41. ლაზრევის ქ. № 67. ცაროელ მაღაზიაში.
42. ქალაქის სამინისტროს სკოლაში მელიქ-ბეგლიაროვის სახლი.
43. პეტრეპავლისა და ენირიკოვის ქუჩებზე მე 5 სავაჟო გიმნაზიაში.
44. კახეთის ქ. ავლაბრის კლუბის საზამთრო დარბაზში.
45. ტერ-ხაჩატურიანის ახალ დუქნებში წყლის გასანაწ. კრანის ახლოს, უსახელო ქუჩაზე.
46. 19 თებერვლის ქ. 1 კომერც. სასწავლებელში.
47. ჩუღურეთის საქალაქო სკოლაში პანასევიჩის ქ. 29.
48. სუპ.-კარაპეტის დაბლობში მე-4-ე სასამართლოს განყ. დარბაზში.
49. დესიმონოვის ქ. მალაკანთა სკოლა.
50. მტკვარი და პროექტ. ქუჩები ალტმანის სახლში.
51. მიხეილის პროსპ. სახელოსნო კლუბის საზაფხულო დარბაზში.
52. მიხეილის ქ. კათოლიკეთა ეკლესიის სკოლაში.
53. კომეტის ქარხანაში, დიუტერანის ქუჩა.
54. საქალ. სკოლა პეტრე დიდის სახელობისა, ჩერქეზიშვილის ქუჩა № 29.
55. მე-3 სამოსამართლო განყოფილება, ტურგენიევის ქუჩა.
56. წმ. ნინოს ეკლესიის სკოლა, პიატიგორსკის ქ.
57. მუშათა კლუბი, ნადიროვკა, ანტონოვის ქ. ბოლოში.
58. ერეკლეს სახელობის საქალაქო სკოლაში., მიხეილის პრ. 156.
[5]9. ძმ. ზეინალოვების თამბაქოს ქარხანაში, ელისაბედის და ბატარეინაია ქ.
6[illegible] ენფიანჯიანცის ქარხანა, ვაგზლის ქუჩა № 6.
6[illegible] საეპარქიო სასწავლებელი, ანდრეევის ქ.
6[illegible] აჭალის აუდიტორიაში, აჭალის მოედანი.
6[illegible] საარტისტო საზოგადოების საზამთრო შენობაში, მიხეილის პროსპ.
6[illegible] სახალხო სახლში, დიდი მთავრის ქუჩა და კიროჩნის ქიმი.
6[illegible] ლოტკის ქუჩა № 24/ა, სახლი მეტეხელოვისა.
6[illegible] ბაბა-აივაზოვისა, ნაძალადევი, ლოტკის ქ. ხევს გაღმა.
6[illegible] [illegible]ეატრი „ნაძალადევი“ ჩერქეზიშვილის ქ. ბოლო.
6[illegible] [illegible]ლაქის სათიბნეში შანგუას ს. აფანასიევის ქ.
59. [illegible]სანაშვილის სახლში, მუშათა და დურგალთა ქ.
70. [illegible]ლაქის სკოლაში, ჩერქეზიშვილის [illegible]. 100.
71. [illegible]სოლოვის ქ. ვლადიმერის ქ. 67.
72. [illegible] „სვეტის“ კანტორაში უსახელო „ტუპიკში“, რომელიც ჩერქეზიშვილის ქუჩის გაგრძელებაა.
73. ბავშვთათვის მზრუნველ საზოგადოების სკოლა, დიდუბის და დონდუკ-კორსაკოვის ქ.
74. საჯარო თო მოედანის შენობა ელისაბედის ქ.
75. რკინის გზის სასწავლებელში, შერემეტიევის და სოხუმის ქუჩაზე.
76. საბავშვო სკოლაში, მუშტაიდის შესახვევი.
77. რომ.-კათოლიკეთა სკოლაში, ფოთის ქ. 27.
78. შინაურწველობის კომიტეტში, მუშტაიდის ბაღში.
79. საკომერციო სასწავლებელი პეტრაშევსკის, მიხეილის პროსპექ.
80. აჭალის წყალსადენში, აჭალაში.
81. არსენალში.
82. სამხედრო ჰოსპიტალში.
83. ქალაქი ახალ სასაკლაოზე.
84. სადგ. „თბილისში“ მიმავალ ამომრჩევლებისათვის, რომელნიც რკინის გზაზე მსახურებენ.
85. ს. ნავთლუღში—იმისთანავე მოსამსახურეებისათვის.

მაჰმადიან ქალებისათვის დაარსდა კომისია, რომელშიაც მხოლოდ მაჰმადიანი ქალები არიან:

1. მუსულმანთა აუდიტორიაში 2. სასურსათო დუქანში, აბანოს ქუჩა 3. პუშკინის ქალაქის სკოლაში, სურფსარქისის ქ. და 4. ტოლლეს ქარხანაში, ლაზარეთისა და ციხეებში მიძრავი კომისიები და ურმებია დაარსებული.

თეფზის მრეწველი
ძმ. ძოზველ[illegible]ბი

მუშტაიდის ქუჩა, საკუთარი სახ., № 3, ტელ[illegible] № 712.

[illegible] დღე მოგვდის საკუთარ და სავაჭრო სახლ[illegible] [illegible], ხელოსნობის მრეწველოებიდან ახალი ქვეყნების ნაწარმოები, [illegible], შავი „[illegible]“ ხიზილალა. მივიღეთ [illegible] [illegible] ყოველი თევზი. აგრეთვე ახალ-ახალი მტკვრის [illegible], [illegible] და [illegible], გვაქვს აგრეთვე [illegible] [illegible] და [illegible] რუსეთის და საზღვარ-გარეთის ფირმებისა [illegible]. (წ.)